

МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

НАЦИОНАЛЕН МУЗЕЙ „ЗЕМЯТА И ХОРАТА”

ГОДИШЕН ОТЧЕТ

за 2023 г.

София, 2024

1. УВОД

През 2023 година неголемият екип на НМ „Земята и хората“ работи „на пълни обороти“ и това доведе до много добри резултати в различни направления.

На първо място бих поставила удвоените собствени приходи, които позволиха да се закупят необходими за качествено извършване на дейностите пособия като допълнителна апаратура за диагностика на минерали за „Гемоложката лаборатория“ и различни реквизити за многобройните изложения, изложби и концерти. Не по-малко важно е, че благодарение на допълнителен бюджет и добрите собствени приходи се вдигнаха и заплатите на служителите. Имаше средства да поемем заплащането за ремонт на счупената скулптура пред сградата на музея и за смяна на остарялата врата на централния вход. Не малко средства се отделиха за изготвяне на инвестиционни проекти, фаза технически проекти, от екип с ръководител арх. Христо Ганчев (автор на архитектурния проект за адаптация на сградата при създаването на музея). Те бяха разработени по частите „Архитектура“ и „Отопление, вентилация и климатизация“ и предвиждат текущ ремонт и реставрация на покрива, на фасадите, на интериора и климатизация на Експозиционна зала. Надяваме се с това да отпаднат пречките при кандидатстване за капиталови разходи, където основно изискване е да има такива проекти.

Голямо е удовлетворението ни, когато трудът и постиженията на нашите колеги се оценяват достойно и извън музея. Горди сме, че на 24 май д-р Петко Петров, ръководител на отдел „Фондове и експозиции“, получи заслужено отличие за дългогодишна всеотдайна работа в НМ „Земята и хората“. Той бе удостоен от Министъра на културата с Почетен знак „Златен век“ – печат на Цар Симеон Велики - златен и Грамота за принос в развитието и утвърждаването на българската култура и национална идентичност.

Д-р Петко Петров със заслужената награда

И през 2023 г. продължи политиката на музея да поддържа интереса на публиката чрез интересни временни изложби. Сред тях бяха: „Кехлибарът – изящната капсула на времето“, „Каменната история на древни гори и морета“ и „Нови постъпления'23“.

Образователната мисия на музея се изрази в провеждането на 82 занятия, посетени от 1246 души. Продължи дейността си единствената по рода си безплатна Школа по минералогия и геология.

Традиционно расте броят на дарителите, а оттам и на новопридобитите ДКЦ.

Благодарение на един от приключилите през годината проекти към НФ „Култура“ музеят се сдоба с интересна видеовизитка на български език с английски субтитри.

Спечелихме два подадени към МК проекта, за третия още няма излезли резултати.

Натоварена фондова работа не попречи на уредниците да участват с 5 доклада на Националната конференция с международно участие „Геонауки'23“, в които бяха представени 3 нови за България минерални вида.

2023 може да се определи като една изключително успешна за музея година.

Снимка на музея от дрон от началото на Видеовизитката

Светлана Енчева

2. ЗА МУЗЕЯ НАКРАТКО

2.1. Фондове и експозиции

Националният музей „Земята и хората“ е музей на минералното царство с общ фонд от 33 684 музейни единици, систематизирани в следните седем раздела:

- * “Гигантски кристали“ – една от двете големи колекции в света;
- * “Минерали на Земята“ – най-богатата систематична колекция в Югоизточна Европа, включваща към момента над 7800 образеца от 1643 минерални вида и 212 разновидности;
- * “Минерални ресурси на Земята“ – различни генетични и промишлени типове минерални суровини от над 700 находища в 107 страни в света;
- * “Минерали на България“ – най-пълната колекция от български минерали (325 вида), представени в 4820 бр. минерални образци в основен фонд и 3494 бр. образци в научно-спомогателен фонд;
- * “Минерални ресурси на България“ – съхраняват се над 3400 образеца от над 100 минерални находища и минерали проявления;
- * “Материали“ – общо над 2600 образеца разпределени в 20 теми и 1800 фондови номера;
- * Колекция „Скъпоценни и декоративни камъни“ – състои се от близо 3000 образеца, като са включени почти всички минерали, имащи свойства на скъпоценни камъни.

Музеят притежава 1643 от установените в света 6004 (януари 2024 г.) минерални вида.
- движими културни ценности в основен фонд – 21 559, в научно-спомогателен фонд – 9038 и в обменен фонд – 3 087

- движими културни ценности в постоянните експозиции – 4 335

Регистрирани са 1103 дарители на минерали, като даряващите свои образци на музея за първи път са 24.

Обогатяването на фондовете на музея се осъществява чрез експедиционна и дарителска дейност, извършване на откупки и обмен. През 2023 г. във фондовете на НМЗХ са постъпили 429 образци, от които 113 са заведени в основен фонд и 316 в научно-спомогателен фонд.

От 1990 г. до 2023 г. музеят е организирал 60 гостуващи изложби от минерални образци в 46 града (от които 2 в чужбина) и 7 гостуващи постерни изложби. През 2023 г. имаше 7 гостуващи изложби от минерални образци в различни населени места на България, като 3 от тях са нови: „Умни минерали за умни телефони“ в ПНМ Пловдив, „Поезията на камъка“ – в МАИР Боженци и ОБИМ Брезник.

Всички образци от основен, научно-спомогателен фонд и обменен фонд са заведени и в компютърната база данни, която съществува от 1996 година.

Към момента има направена фотодокументация на общо 20 148 минерални образци от основен фонд и фотодокументация на всички витрини в експозицията.

д-р Петко Петров

2.2. Научни-изследвания и архив

В музея са оборудвани четири лаборатории: гемоложка, рентгенографска, микроскопска и шлифовъчна. Функционират научен архив, библиотека, фото- и видеоархив. През 2023 г. са публикувани 11 научни и 5 научно-популярни статии.

Лариса Нешева

2.3. Образователни прояви

През 2023 г. бяха реализирани образователни програми по общо 49 теми, между които се открояват; Школата по геология и минералогия (38 занимания по темите от учебната програма); Космическата школа (10 занимания); Пролетните и Летните ваканционни игри (13 игри с образователна част); Специализирани лекции, придружени с демонстрации (6 броя). Образователните занимания бяха общо 82 с 1246 участника.

Състояха се общо 8 прожекции на 5 различни научнопопулярни филма с общо 282 зрители и 46 представяния на учебни презентации за общо 281 участника в двете школи. Общо зрителите на филми и презентации през годината бяха 563.

Ивайло Данов

2.4. Културни изяви

През 2023 г. в музея са реализирани общо 132 различни изяви:

- изложби без ДКЦ – 20
- концерти – 44
- други събития: прожекции, конкурси, майсторски класове, образователни изяви, ателиета ... – 68

д-р Радка Златева

2.5. Посещаемост

Посетителите за годината са общо 34689 души, от които: платени – 22053, безплатни – 12636.

Милена Христова

3. ФОНДОВА ДЕЙНОСТ

3.1. Раздел „Минерали на Земята“

Раздел „Минерали на Земята“ съдържа над 7880 минерални образеца от цял свят. Тематично е организиран в две части: „Систематична колекция минерали“ и „Минерално разнообразие на Земята“.

Благодарение на традиционните и нови дарители на музея, през 2023 г. постъпиха 15 нови минерални образеца. Систематичната колекция се допълни с нови минерални видове: два образеца с изключително редкия люнебургит от: нах. „Бела стена“, Сърбия – установен в музея и от Чили в нах. „Морро Мехильонес“ – дарение от Росица Титоренкова; гудмунтит от Чехия и карбонатцианотрихит от Германия – дарени от „Митеви минералс“ ЕООД. Разделът се обогати с уникален образец – напречен пререз на сталактит с център от сулфидни минерали от находище „Джебел Халуф“, Тунис, дарение от доц. Славчо Мънков; перовскит от Германия; бейкерит от Сърбия; ахати от Китай, Бразилия, Турция и Аржентина.

Всички образци от фондохранилището на раздела са фотодокументирани.

№403917 Пререз на сталактит с център от сулфидни минерали, Тунис

№40396 Люнебургит в магнезит, к-ра „Бела Стена“, Сърбия, сбор НМЗХ

Илиана Апостолова

3.2. Раздел „Минерални ресурси на Земята“

Образците от минерални суровини на планетата Земя, съхранявани във фонда, са класифицирани в следните две групи: (1) Минерални суровини за получаване на химични елементи; (2) Минерални суровини – индустриални материали.

- всички образци са систематизирани в общо 71 теми, от които 35 – суровини за получаване на химични елементи и 36 теми – индустриални материали.

- във фонда се съхраняват общо 3371 броя минерални образци, от които 2907 в основен фонд и 464 в научно-спомагателен.

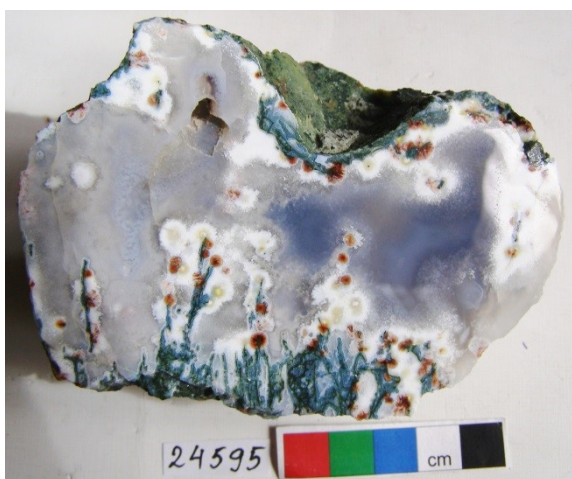
През 2023 г. постъпиха няколко образца, дарени на музея от геолози и любители-минералози. Най-представителните от тях бяха експонирани са във витрина Е 172.

Десислава Рачева

3.3. Раздел „Минерали на България“

В раздела се съхраняват 4820 бр. минерални образци в основен фонд и 3494 бр. образци в научно-спомагателен фонд. Те са класифицирани на регионален принцип, съобразно структурно-металогенното райониране на страната. Това е най-пълната колекция от български минерали (325 вида).

През 2023 година са постъпили 73 бр. образци (62 дарения, 4 собствен сбор и 7 откупка) в основен фонд и 230 бр. в научно-спомагателен фонд. За поредна година музеят получи от своите фейсбук приятели дарения от ахати, ясписи, силицизирани корали и дървета от различни точки на България. Голямо дарение направи Пьотр Шпаковски – 100 бр. полирани минерални образци от България, също така и от Бразилия, Аржентина, Турция, Китай. Венцислав Янев направи дарение от едрокристален кварц от Витоша и розов шпинел от Пирин – стари находки. Николай Господинов дари образци от рудопроявление Марешница, в които се установиха новите за България минерални видове пикрофармаколит и арсенолит. В дарения образец от нах. Чала от Георги Георгиев се доказва също нов минерален вид за България – планерит с ахейлит. Миньорът Мехмед Караджов дари рядка находка на вулфенит сред кварц и гьотит от р-к „Девети септември“. Момчил Казанджиев и Теодора Цветкова дариха титанит, апатит, рутил – редки находки от нова точка в Плана планина.

Ахат с клиноптилолит от нах. Ауста, дарение от Пьотр Шпаковски

Планерит с ахейлит и фаустит, нах. Чала, дарение от Георги Георгиев

Арсенолит и пикрофармаколит от рудопроявление Марешница, дарение от Николай Господинов

Лариса Нешева

Рутил – срастък от Плана, дарение от Момчил Казанджиев

3.4. Раздел „Минерални ресурси на България“

В основен фонд на раздела се съхраняват 3 483 броя образци и 1041 броя в научно-спомогателния фонд към него. Образците са от над 100 обекта: метални, неметални и енергийни минерални суровини от действащи, проучени, отработени и потенциални находища и рудопроявления на България. Също и изделия, получени от успешно приложени технологии за преработка на промишлени отпадъци.

През 2023 година постъпиха 20 образца в основния и 44 в научно-спомогателния фонд на раздел „Минерални ресурси на България“ от: рудник „Крушев дол“, рудник „Гюдюрска“, рудник „Ада тепе“, нах. „Страшимир“, рудник „Седефче“, нах. „Чала“, нах. „Руен“, металургични шлаки от праисторическите медни рудници в местността Ай Бунар (Мечи кладенец). Всички те са сбор на служителите на музея.

24629 Метасоматично орудяване: сфалерит, галенит, пирит, р-к „Крушев дол“, Мадан

24631 Постскарнова парагенеза от андрадит (топазолит) сред кварц и сулфиди, р-к „Гюдюрска“, нах. „Южна Петровица“, с. Ерма река

Светла Старирадева

3.5. Раздел „Материали“

Раздел „Материали“ отличава музея от другите сродни музеи по света. Той показва прогреса в технологиите за производство на нови материали от минерални суровини: от първите материали, използвани от хората (кремък и глина) до материалите на бъдещето (имплантанти, аморфни метали, влакнеста оптика, високотемпературни свръхпроводници и

наноматериали – ултрадисперсни диамантени прахове, компакти и фулерени. Съхранени за поколенията са мостри от първите, произведени в България, метали и сплави: олово, цинк, кадмий, стомана, феросплави и чугун.

Във фонда и експозицията се съхраняват 2625 броя образци с 1806 фондови номера от различни материали.

2890 Първият български цинк

2891 Първото българско олово

Гено Цонков

3.6. Колекция „Скъпоценни и декоративни камъни“

Колекцията се формира от постъпилите във фондовете на музея природни минерали и синтетични материали с качества на ювелирна суровина. Част от образците са шлифовани и полирани. Колекцията съдържа около 3000 образца в естествен и обработен вид. През 2023 година в музея са постъпили като дарения 5 бр. образци.

Интерес представляват ахати от находища в Турция, които имат изразена луминесценция и ахат с т.нар. „моаре“ ефект от Чили, дарение от Евгени Вулев. Лизардитът от Индонезия на „Метеорити“ ООД впечатлява с ярката си декоративна окраска. Колекцията се допълни с монокристал на диаспор (султанит) с високо ювелирно качество от единственото находище в света – Мугла, Турция, дарение от Орлин Митев.

Е 172 Нови постъпления в колекция „Скъпоценни камъни“

Илиана Апостолова

3.7. Научни колекции

В НМ „Земята и хората“ се съхраняват научни колекции на изявени български учени, резултат от тяхната дългогодишна изследователска дейност. В резултат на активната дарителска дейност на световноизвестните откриватели на нови минерални видове Игор Пеков и Никита Чуканов, в раздела са заведени колекции с техни авторски образци, в които за първи път са открити съответните минерали.

Образците от колекцията са дигитализирани.

През настоящата година постъпиха 4 бр. образци – пещерни бисери от р-к „Гюдюрска“, собствен сбор на П. Петров, Св. Старирадева и Б. Чауш и два образца от апофилит – кристали от нах. Пуна, Индия, дери от Венцислав Панев.

Лариса Нешева

3.8. Инвентаризация на фондовете на музея

Като част от основната музейна дейност бе извършването на ежегодната инвентаризация на фондовете на музея (съгласно чл. 93 (1), 2 от Наредбата за отчитане и опазване на движимите паметници на културата). В нея се включиха активно всички служители на отдел „Фондове и експозиции“.

През 2023 г. графикът за инвентаризациите включваше извършване на инвентаризация по репрезентативния метод на раздели и експозиции „Минерали на Земята“ с материално-отговорно лице Илиана Апостолова, „Минерални ресурси на Земята“ материално-отговорно лице Десислава Рачева, „Научни колекции“ материално-отговорно лице Лариса Нешева, „Минерали на България“ с материално-отговорно лице Лариса Нешева; „Минерални ресурси на България“ с материално-отговорно лице Светла Старирадева, „Материали“ с материално отговорно лице Гено Цонков, колекция „Скъпоценни камъни“ с материално отговорно лице Илиана Апостолова и Обменен фонд с материално отговорно лице Илиана Апостолова.

В рамките на 2023 г. се направи пълна инвентаризация на колекция „Гигантски кристали“ с материално-отговорно лице Илиана Апостолова.

Извърши се пълна инвентаризация на благородните метали и скъпоценните камъни по утвърдения актуализиран списък (чл. 93 (1), 3. от Наредбата за отчитане и опазване на движимите паметници на културата).

д-р Петко Петров

3.9. Идентификационна и фондова комисии

За 2023 година има 85 протокола от съвместно провеждане на идентификационна и фондова комисии, на които са докладвани общо 479 единици, от които 113 са насочени за основен фонд на музея и 316 към научноспомогателен фонд.

За насочените от фондова комисия към основен фонд образци се изготвят експертни оценки и фотодокументация.

Всички протоколи от фондовите комисии и идентификационните комисии са заведени в научния архив на музея.

д-р Петко Петров

3.10. Фотодокументация на културните ценности

Работи се и по фотодокументацията на образците от основен фонд. Към момента има направена фотодокументация на общо 20 148 образци от основен фонд. Фотодокументацията на културните ценности е извършвана основно с цифрово фотографиране на експонати от основен фонд.

На сайта на музея могат да се разгледат част от дигитализираните движими културни ценности на музея като: Колекция „Петър Трантеев“, Колекция „Ахати от Шуменското плато“, Колекция „Иван Бонев“.

До момента е направена фотодокументация на всички витрини в експозицията. При всяко добавяне или изваждане на експонати, както и при разместване (след пълно почистване), задължително се прави нова фотодокументация на съответната витрина. За всяка от витрините се поддържа компютърен архив, в който може да се проследи промяната в съответните витрини през годините.

В електронен вид се съхранява систематизиран архив на всички снимки, подредени по витрини и по дата на фотодокументиране. Архивът се прехвърля и на хартиен носител, в отделна папка за всяка витрина.

Фотодокументацията на всички новопостъпили образци в основния фонд на музея е част от текущата фондова работа.

д-р Петко Петров

3.11. Препарация и консервация на минерални образци

Препариране (почистване и оформяне) се извършва на всички образци, които постъпват в музея като собствен сбор. Образците, които постъпват като дарения, обмен или откупка, като правило са преминали през подобна обработка, но ако се нуждаят от такава, преминават преди постъпване пред идентификационна и фондова комисии.

В редки случаи се налага консервация на минерални образци, които с нещо са изключителни и трябва да бъдат запазени. Тя се извършва от уредниците на музея, които имат многогодишен опит в това отношение. На такава процедура се подлагат единствено образци, които са в процес на подготовка за докладване пред идентификационна и фондова комисия.

д-р Петко Петров

4. ОБОГАТЯВАНЕ НА ФОНДОВЕТЕ НА МУЗЕЯ

Обогатяването на фондовете на музея се осъществява чрез експедиционна и дарителска дейност, извършване на откупки и обмен. През 2023 г. във фондовете на НМЗХ са постъпили 429 образци, инвентирани по фондове както следва:

Раздел	1-во трим.	2-ро трим.	3-то трим.	4-то трим.	Общо
Материали	0	2	0	1	3
Минерали на България	25	34	0	14	73
Минерали на Земята	12	7	0	1	20
Минерални ресурси на България	1	11	0	0	12
Минерални ресурси на Земята	1	1	0	0	2
Научни колекции	0	2	0	2	4
Научно-спомогателен фонд	123	140	0	53	316
Обменен фонд	0	0	0	0	0

През тази година докладването на идентификационни/фондови комисии беше разположено сравнително равномерно през годината.

д-р Петко Петров

4.1. Собствени сборове

През 2023 година бяха проведени няколко командировки с цел сбор на минерални образци:

4.1.1. Командировка на 9 и 10.03.2023 г. до: Златоград, рудник „Гюдюрска“, с участници: Петко Петров, Светла Старирадева, Бейхан Чауш.

За сталактити от осакаит в р-к „Гюдюрска“

Фотодокументация на сталактити от осакаит в точка 1. р-к „Гюдюрска“

Събрани са съвременни сулфатни и карбонатни минерали, включително синьо-зелени сталактити, предполагаемо от осакаит и бели натечи, вероятно от цинкови сулфати.

4.1.2. Командировка на 14 и 15.03.2023 г. до: Мишевско, Вишеград, Нановица и Девинци с участници: Петко Петров, Росен Драганов и Бейхан Чауш.

Рубин в мраморите до с. Мишевско, И. Родопи

Събрани са образци от мрамор с малки кристалчета рубин; ахати, ясписи и карнеол.

4.1.3. Командировка на 06.07.2023 г. до: рудник „Челопеч“ с участници: Петко Петров и Светла Старирадева.

Посетени са 7 работни места, откъдето са събрани минерални образци от орудяването.

4.1.4. Командировка на 26 - 27.09.2023 г. до: Мадан с посещение в рудник „Девети септември“, у-к „Могилата – Север“ и рудник „Крушев дол“ с участници: Петко Петров и Росен Драганов.

Вулфенит и хемиморфит, р-к „Могилата“

Каверна с феродоломит, р-к „Могилата“

Събрани са минерални образци – марипозит, хемиморфит, феродоломит с милерит и рудни образци от посетените работни места.

4.1.5. Командировка на 10 и 11.10.2023 г до: Мишевско с участници: Петко Петров и съвместно с проф. Владимир Костов от ИМК и Николай Господинов. Посетени са старите кариери за вермикулит в м. „Селце“ до с. Дорково; Старата проучвателна галерия №8 в Лозен за вторични сулфатни минерали; Устрем и Овчарово – стари кариери за талк. От всички точки са събрани минерални образци.

4.1.6. Командировка на 18 и 19.10.2023 г до: Дорково, Лозен, Тополовград с участници: Петко Петров и Росен Драганов.

Събрани са образци от скаполит и мрамор с кристалчета рубин и шпинел от нови точки.

Рубин в мраморите до с. Мишевско, И. Родопи

Скаполит, осветен с ултравиолетова светлина, с. Мишевско, И. Родопи

4.1.7. Командировка на 21.11.2023 г до: Мини Марица – Изток, рудник „Трояново 3“, с участници: Петко Петров, Светла Старирадева, Лариса Нешева, Десислава Рачева, Валентина Тачева и Росен Драганов. Събрани са монокристали и срастъци от гипс.

Обилие от гипсови кристали

Щастливо кристалче

4.2. Обмен на минерали

През 2023 г. обмен на минерали не беше извършван. Поради много сложната и дълга процедура за обмен, предвидена в сегашното законодателство, всички колекционери се въздържат от извършването на обмен с НМ „Земята и хората“. В обменните фондове на другите български музеи към момента няма минерални образци, които биха били от интерес за фондовете на НМ „Земята и хората“.

В обменния фонд не са постъпили нови минерални образци

д-р Петко Петров

4.3. Откупки на минерали

През настоящата година бяха направени следните откупки:

- Ахат с дендрити от манганови оксиди, с. Калоянци, Кърджали;
- Псевдокубични кристали калцит, нах. Баженское, Русия;
- Сфалерит, калцит, Трепча, Косово;
- Дребнокристален кварц - натечни агрегати, Р-к „Крушев дол“, Мадан;
- Кварц тип "харкимар", щат Нью Йорк, САЩ;
- Скиптровиден бледовиолетов аметист с включения от хематит, Маджарово;
- Дребнокристален кварц, агрегат нараснал изцяло в свободно пространство, р-к „Крушев дол“, Мадан;
- Друза от кварц с калцит – 2 генерации – шоковидно нараснал папиршпат върху скаленоедри, р-к "Крушев дол“, Мадан;
- Калцитна друза – ромбоедри, оцветени от железни оксиди, р-к "Дружба", Лъки;
- Едрокристален барит – бели плочести кристали в асоциация с дребнокристален пирит, р-к „Андрю“, Златоград.

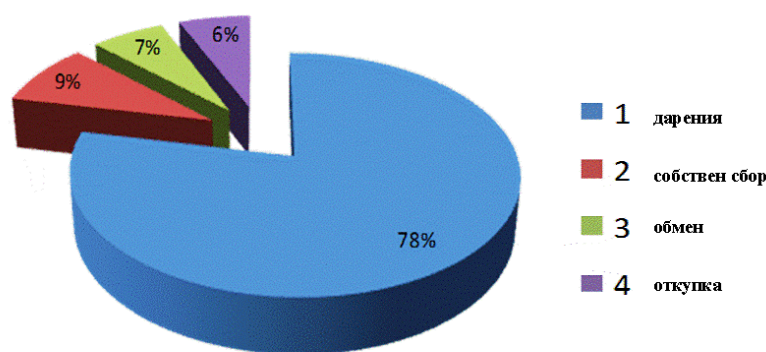
Образците са закупени за целенасочено формиране или допълване на вече съществуващи тематични колекции в НМ „Земята и хората“.

д-р Петко Петров

4.4. Дарения

Броят на дарителите от създаването на музея до сега е 1103, а за изтеклата 2023 година – 51. Значителен е броят на дарителите, които дарили веднъж, продължават да го правят и през годините. Благодарение щедростта на български и чуждестранни дарители, от 1986 г. до края на 2023 г. чрез дарения са постъпили 78% от експонатите в основен фонд.

Процентно разпределение на постъпилите образци в основен фонд до края на 2023 година според начина на придобиване

4.5. Дарители за 2023 г.

1.	Александър Амзин	27.	Калоян Берберов
2.	Антония Шмел	28.	Калоян Кръстев
3.	Асимиана Склари	29.	Мариела Георгиева
4.	Атанас Атанасов	30.	Маркус Войгт
5.	Ахмед Йонуз	31.	Метеорити ООД
6.	Бейхан Чауш	32.	Мехмед Караджов
7.	Бойко Рангелов	33.	Милко Асенов
8.	Бранислав Пашалич	34.	Минера ООД
9.	Валентин Савов	35.	Митеви минералс ЕООД

10.	Васко Дудевси	36.	Михаил Тарасов
11.	Венцислав Панев	37.	Момчил Казанджиев
12.	Венцислав Янев	38.	Мустафа Салиф
13.	Витко Петров	39.	Николай Господинов
14.	Владимир Асенов	40.	Никос Дафнис
15.	Георги Георгиев	41.	Петър Петров
16.	Дарин Митев	42.	Петър Цанов
17.	Деян Гусев	43.	Пьотр Шпаковски
18.	Димитър Горанко	44.	Радослав Ботев
19.	Димитър Петров	45.	Рамзие Салиф
20.	Евгени Вулев	46.	Реджеб Емин
21.	Евгения Тарасова	47.	Росен Драганов
22.	Здравко Николов	48.	Росица Титоренко
23.	Злати Златев	49.	Румяна Величкова
24.	Ивайло Добрев	50.	Славчо Мънков
25.	Иван Иванов	51.	Теодора Цветкова
26.	Иван Пожаревски		

Музеят успешно сътрудничи с предприятията от минния бранш. Благодарение на тях, ежегодно посещаваме рудници в страната и допълваме съществуващите колекции с нови образци от участъци, които в момента се експлоатират.

През 2017 г. се породи спонтанно желание у някои любители-колекционери да подарят на музея свои образци. Това бяха приятели на музея от социалните мрежи, непознати за нас, с най-разнообразни професии. И това дарителство се превърна в традиция. Вече шест години във временната експозиция „Нови постъпления“ присъства отделна витрина с даренията на Фейсбук приятелите на музея.

Светла Старирадева

5. ДИГИТАЛИЗАЦИЯ

5.1. Цифровизация на образците от фондовете

Цифровизацията на образците от фондовете е на няколко нива.

От 1996 г. в музея работи компютърна инвентарна картотека, която обхваща образците от основен, обменен и научно-спомогателен фонд. Към 31.12.2023 година в инвентарната картотека са вписани всичките 21 559 инвентарни единици от основен фонд, 3087 от обменен фонд и 9 038 от научно спомогателен фонд.

Работи се и по фотодокументацията на образците от основен фонд. Към момента има направена фотодокументация на общо 20 148 минерални образци от основен фонд. Дигитализацията на културните ценности е извършвана основно с цифрово фотографиране на експонати от основен фонд.

До момента е направена фотодокументация на всички витрини в експозицията, като след всяко разместване се прави нова фотодокументация на съответната витрина.

Има действаща виртуална разходка из експозициите на музея, в която могат да се видят с големи детайли всички експозиции с наличните в тях над 4200 образци.

д-р Петко Петров

5.2. Постоянни експозиции

Чрез виртуалната разходка с интерактивни тагове за интернет сайта и FB профила на НМ „Земята и хората“, изготвена по проект, финансиран от Национален фонд „Култура“, всички 126 витрини от постоянната експозиция, 12-те сектора с гигантски кристали, пространствата с временни експозиции, интерактивния и геоложкия кът са на разположение на публиката.

Светла Старирадева

6. ЕКСПОЗИЦИОННА ДЕЙНОСТ

6.1. Постоянни експозиции

6.1.1. Гигантски кристали

Най-атрактивната експозиция в музея, „Гигантски кристали“, е любимо място за беседи, снимки и артистични прояви.

*Кристали, съизмерими с човешки ръст
Десислава Рачева*

Емоционален финал с ученици след беседа из музея

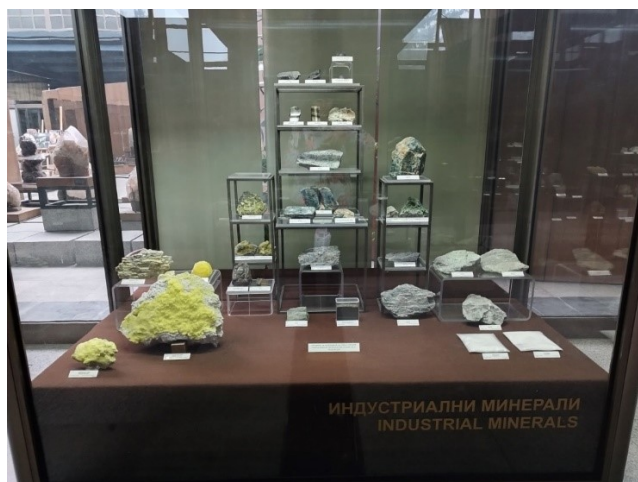
6.1.2. Минерали на Земята

Експозицията към раздел „Минерали на Земята“ дава представа за разнообразното минерално царство на планетата ни. Някои от минералните видове са често срещани в природата, а други са изключителна рядкост – с единични находки в цял свят. Експонирани са образци, съперничаещи по качество с образци от световните музеи. Систематизирани са по химико-структурен признак и са поместени в 22 витрини. В тях присъстват малка част от съхраняваните във фондохранилището на раздела образци. Експозицията ежегодно се обогатява с нови, по-представителни за минералния вид образци или допълващи тематичния обхват на систематичната колекция.

Илиана Апостолова

6.1.3. Минерални ресурси на Земята

В класифициран ред е показано съществуващото на нашата планета Земя богатство от минерални ресурси, което човечеството използва от древността до наши дни и ще използва и в бъдеще. Експозицията показва значимостта на миннодобивната промишленост за напредъка на обществото и изчерпаемостта на минералните ресурси и увеличаване броя на критичните минерални суровини с нарастване на потреблението.

Десислава Рачева

6.1.4. Минерали на България

Експозицията на раздела показва части от минералното разнообразие на България, които представляват миниатюрни природни модели, обречени на унищожение или вече унищожени от естествените геоложки процеси, от миннодобивната дейност или от неразумно отношение на човека към природата. В експозицията са показани най-привлекателните и редки минерални образци, които имат качества на природно изкуство.

През 2023 г. са актуализирани с новопостъпили образци витрини: Е 254, Е 241, Е 246 на тема „Минерали от Маданското рудно поле“, Е 256 „Минерали от Витоша“, Е 258 „Минерали от Маджарово“.

Е 252 Минерали от находище Чала, Спяхиево

Лариса Нешева

6.1.5. Минерални ресурси на България

Постоянната експозицията на раздела показва минералните богатства на страната. Представени са основните действащи, отработени и потенциални находища, които ще се разработват в бъдеще. В двадесет витрини са експонирани 405 броя образци от основен фонд и 14 от научно-спомогателния на раздел „Минерални ресурси на България“. Групираны са съобразно полезния компонент в тях. Всички образци от основен фонд в експозицията са фотодокументирани. През годината бяха актуализирани две от витрините: Е 223 „Комплексно находище „Кремиковци“ и Е 228 „Порфирни златно-медни находища в Централното Средногорие“.

Е 231 Коренни находища на злато

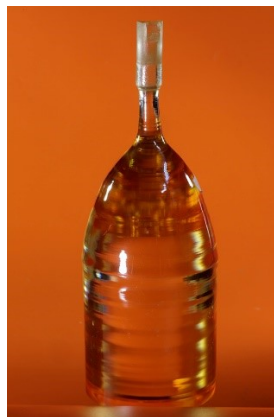
Светла Старирадева

6.1.6. Материали

Впечатляваща в експозицията е колекцията от монокристали. С експонати от България, Русия, САЩ, Канада и Япония е показан най-популярният изкуствен монокристал, използван широко в електрониката – пиезокварцът. Престиж и гордост с прекрасните си показатели и размери са монокристалите от калиево-гадолиниев ванадат за твърдотелни лазери. Оптични кристали от флуорит и акустооптични кристали от оловен молибдат, разработени в лабораториите на Българската академия на науките, биха правили чест за всяка индустриално развита страна. С историческо значение е личната колекция от монокристали на акад. Ростислав Кайшев, един от създателите на българската физико-химична школа.

9895 Оловен молибдат

16087 Оловен молибдат с неодим

Гено Цонков

6.1.7. Скъпоценни и декоративни камъни

Експозиция „Скъпоценни и декоративни камъни” заема част от втория етаж на музея и се разполага в 12 големи и 16 малки витрини. В тях са експонирани природни и обработени скъпоценни и декоративни камъни, както и изделия от тях и екзотични скъпоценни камъни. Сред колекцията заслужават внимание добре познатите като имена традиционни камъни – диамант, сапфир, топаз, аквамарин, смарагд и др., редките – танзанит, скаполит и екзотичните и непознати за широката публика евклаз, данбурит, тектит и др.

Скъпоценни камъни от експозиция Е 272 и Е 261

Илиана Апостолова

6.2. Временни експозиции

6.2.1. Експозиция „Нови постъпления 2023”

Всяка година на 19 юни, когато музеят чества Деня на дарителя, се открива временна изложба. В пет витрини, разположени на първия етаж в западното крило, всеки раздел представя новите постъпления от дарения и теренни сборове през изминалия сезон.

6.2.1.1. Нови постъпления в раздел „Минерали на Земята“

Е 172 – Представени са новите минерални видове: люнебургит от кариера „Бела стена“, Сърбия и Морро Мехильонес, Чили; арсенохаучекорнит от Камсдорф, Германия;

гудмундит от Уранова мина № 19, Р Чехия. И още: магнезиохейстингсит от Радерсберг, Германия; кордиерит от Сънделед, Норвегия; кианит от Сърьоя, Норвегия; сфалерит от мина „Стан Терг“, Косово; калцит с псевдокубични кристали от нах. Баженское, Русия; бейкерит от диабазова кариера при с. Мърчици, Сърбия; лизардит от Индонезия; ахати от Турция, Китай, Аржентина, Мароко.

Някои от новите постъпления в Е 172: сфалерит от мина „Стан Терг“, Косово, кианит от Сърьоя, Норвегия и магнезиохейстингсит от Радерсберг, Германия

Светла Старирадева

6.2.1.2. Нови постъпления в раздел „Минерали на България“

Е 170 – Експонирани са част от минералните образци, постъпили през годината като дарение от Фейсбук приятели на музея – ахати и ясписи от Източни Родопи с разнообразен колорит и рисунок.

Е 170 – Минерали от България, дарени от Фейсбук приятели на музея

Е 169 – Експонирани са най-впечатляващите образци, постъпили през годината: рубин в мрамор от Мишевско – дарение от Димитър Горанко и Димитър Петров; едрокристален кварц от Кладница и розов шпинел от Пирин, дарение от Венцислав Янев; ахати от различни находища от Източни Родопи, дарени от Бейхан Чауш; ванадий и хром съдържащ паргасит от кариера Бялата скала, дарение от Калоян Берберов; силно флуоресциращ скаполит от Мишевско и мъхов ахат от Зорница, дарени от Росен Драганов; арсенолит и пикрофармаколит от рудопроявление Марешница, дарени от Николай Господинов; планерит с ахейлит и фаустит, дарен от Георги Георгиев; колекция от минерали от нах. Маджарово от Маркус Войгт.

Е 169 – „Минерали на България”

В две самостоятелни витрини бяха експонирани значителна част от колекцията от минерали от Източни Родопи, дарени от Пьотр Шпаковски.

Витрини с част от дарението на Пьотр Шпаковски

Лариса Нешева

6.2.1.3. Нови постъпления в раздел „Минерални ресурси на България“

Във витрина Е 168, представяща новите постъпления в раздел „Минерални ресурси на България“, са показани образци от злато-рудни находища в Източните Родопи: „Ада тепе“ и „Седефче“. И още: малък къс самородно злато от р. Даръдере, Бургас, рудни образци от р-к „Гюдюрска“, с. Ерма река, р-к „Крушев дол“, Мадан и Руенското рудно поле.

*Пирит-марказитови коломорфни агрегати,
рудник „Седефче“*

*Азурит, малахит във варовици, района на
праисторическите (халколит, V хил. пр. н. е.)
медни рудници в м. Ай Бунар, Стара Загора*

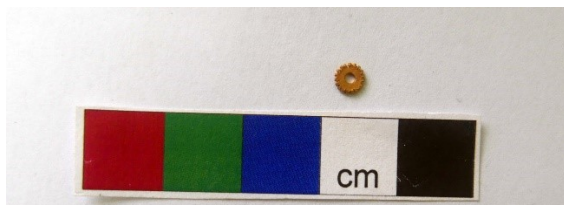

Част от новите постъпления в Е 168

Светла Старирадева

6.2.1.4. Нови постъпления в раздел „Материали“

Във витрина Е 168 са експонирани: обработено злато (с форма на зъбно колело), дарение от Георги Пашов и синтезиран кобалтов диопсид с различна наситеност на лилавия цвят, дарение от Росица Титоренкова, ИМК- БАН.

Гено Цонков

16091

16092

6.2.1.5. Нови постъпления в раздел „Минерални ресурси на Земята“

Във раздел „Минерални ресурси на Земята“ постъпиха образци от известни действащи находища на Балканския полуостров и едни от най големите в Европа: медна руда от находище „Спач“ разположено на юг от гр. Пуке, Албания (Spac deposit, Pukë, Albania) – второто по значимост в Европа/на Балканския полуостров медно находище, дарение от доц. Славчо Мънков; олово-антимон-цинкова руда от находище Трещча, Косово (Треща Pb-Zn-Ag deposit), дарение от колекционера-любител Бранислав Пашалич от Сърбия.

*Халкопирит и пиротин, находище „Спач“,
област Мирдита, Албания*

Десислава Рачева

*Джеймсонит, сфалерит и доломит,
находище Тренча, Косово*

6.2.2. Временни изложби

6.2.2.1. Временна изложба „Умни минерали за умни телефони“

Изложбата продължава от 2022 г. Целта ѝ е да покаже от какви минерални суровини се извличат съответните метали, от които, след преработка, се изготвят компонентите на смартфоните (съвременните мобилни телефони). Основни послания са значението на световния добив на полезни изкопаеми, изчерпаемостта на минералните ресурси в следващите 25, 50 и 100 години, свързана с все по-нарастващият темп на потребление и увеличаването на отпадъците от неизползваемите и концептуално остарели телефони.

През изминалата 2023 година се проведеха няколко Специализирани беседи към тази изложба, основно на ученици и учители от гимназиалните класове, включително и на английски език. С тях, а и с други посетители на музея, се проведеха задълбочени дискусии по темата на изложбата.

Минерална суровина, химичен елемент и приложението му в смартфона

Десислава Рачева

6.2.2.2. Временна изложба „Силицизирани корали и ахати от района на Шумен и Източни Родопи“

В 7 витрини бяха експонирани образци, постъпили главно като дарение в музея през последните години.

Лариса Нешева

6.2.2.3. Гостуваща изложба „Каменната история на древни гори и морета“ от колекцията на Злати Златев.

В две витрини са експонирани халцедонизирани дървета, ясписи и корали от различни райони на България, събрани с любов през всичките години на колекциониране на нашия бивш кръжочник Злати Златев.

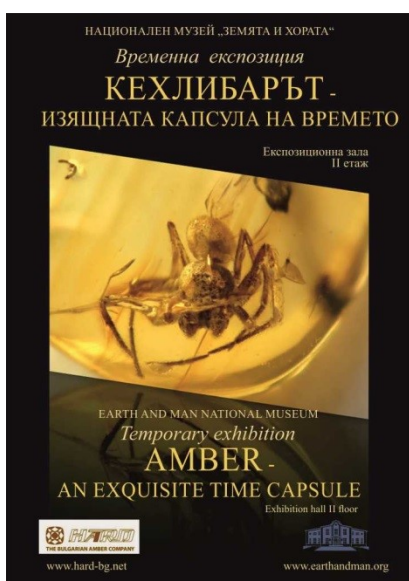

Гостуваща изложба „Каменната история на древни гори и морета“ с минерални образци от колекцията на Злати Златев

Лариса Нешева

6.2.2.4. Временна изложба „Кехлибарът – изящната капсула на времето“

Повече от пет хилядолетия кехлибарът е познат и използван от хората. „Златото на Севера“ е едно от имената на балтийския кехлибар (сукцинит), достигнало до нас от древността. На него е посветена временната експозиция. „Родил се“ е преди повече от 40 милиона години от смолата на иглолистни дървета, расли в Южна Скандинавия и част от днешното Балтийско море, когато то още не е било море. Експонирани са: необработени изкопани късове с полепнала почва; изключително разнообразни декоративни видове обработен кехлибар; богата колекция кехлибари с включения от насекоми; фигурки, направени чрез скулптиране, а не чрез топене и формоване, различни имитации на кехлибар и безспорният първенец сред тях – колумбийският копал. Всички образци в експозицията са предоставени от фирма HARD.

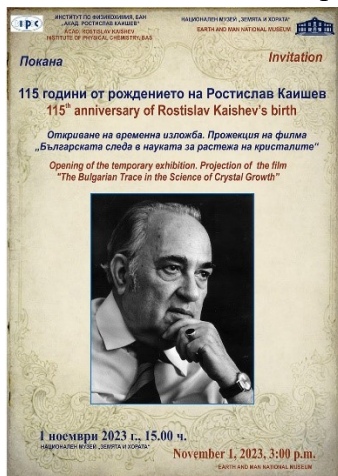

Временната експозиция е представена в четири витрини с четири информационни постера на български и английски език

Светла Старирадева

6.2.2.5. Временна изложба „115 години от рождението на акад. Ростислав Каишев“

Акад. Ростислав Каишев е световноизвестен български учен, един от основателите на българската школа по физикохимия и считан за „баща“ на кристалния растеж. В изложбата бяха показани образци на учения, дарени на НМ „Земята и хората“ и много архивни материали. В организацията й активно се включиха колеги от Института по физикохимия „Акад. Ростислав Каишев“ при БАН. Откри се на 1 ноември – Деня на народните будители.

Лариса Нешева

6.2.3. Гостуващи изложби

6.2.3.1. Гостуваща изложба „Съкровищата на Земята“ в Археологически музей, гр. Хисаря.

6.2.3.2. Гостуваща изложба в Исторически музей, гр. Ивайловград с подкрепата на „Тинтява експлорейшън“.

6.2.3.3. „Поезията на камъка“ в МАИР Боженци

6.2.3.4. „Поезията на камъка“ в ОБИМ Брезник

6.2.3.5. „Умни минерали за умни телефони“ в Природонаучен музей, Пловдив

6.2.3.6. Други гостуващи изложби на НМ „Земята и хората“

Поради проявения голям интерес вече няколко години продължават изложби, в които са включени силно въздействащи минерални образци от музейните колекции на НМЗХ в:

- Етнографски музей „Дунавски риболов и лодкостроене“ – Тутракан;
- „Гигантски кристали“ – фойе на „НВ Тауър“ на Минстрой холдинг, София.

Лариса Нешева

7. УЧЕБНО-ОБРАЗОВАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

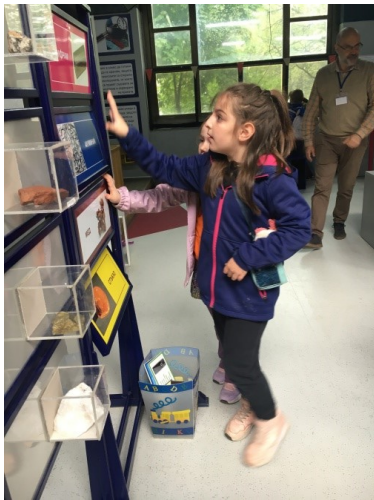
7.1. Образователни пространства

7.1.1. Образователен кът за деца

Образователният кът е обособено пространство в експозиционната зала с няколко модула. В него са създадени условия от 3- до 12-годишни деца, заедно със своите придружители, чрез игри да учат и да правят лични открития. Интересът към Къта не намалява дори дванайсет години след създаването му.

През изминалата година децата, посетили Къта, са общо 1987, от които 1917 със заплащане и 70 със свободен вход. Те са идвали основно със свои близки, по-рядко в групи от училища, детски градини, занимални, детски центрове. От откриването му Кътът е посетен от общо 20 927 деца.

Бяха подменени скъсаните надписи на кутиите с минерали за гледане под микроскоп.

Игри в Детския кът

Ивайло Данов

7.1.2. Учебно интерактивно пространство в експозиционната зала

Интерактивният кът е зона за взаимодействие между музейната публика и лектори или водещи. Пространството е оборудвано за прожекции на филми или презентации с голям телевизионен екран. Има условия за постерни или други изложби. Обичайно тук протичат част от Образователните игри.

Занимание на Космическата школа в Интерактивния кът

През 2023 г. в Къта протекоха занимания по следните образователни програми:

- Занятията на Космическата школа – общо 10 занимания; Демонстрациите и опитите по случай Деня на водата; Част от Пролетните и Летните ваканционни игри; Ателиетата „Цветна мозайка“ и Работилницата за Коледни картички.
- В Къта бяха направени общо 8 прожекции на 5 различни филма за 282 посетители, от които 254 ученика и 28 възрастни.
- Космическата школа представи в него общо 10 презентации за 128 ученика.

Ивайло Данов

7.1.3. Кабинет по геология

Към въздействието от експозиционната зала Музеят добавя потенциала на Кабинет по геология с голяма образователна колекция и с условия за опити и практически упражнения. Заниманията в Кабинета правят достъпни геоложките знания, запознават с разпространени минерали (над сто), десетки видове скали и основни групи вкаменелости.

Основните сбирки са представени в шест витрини: Минерали; Минерални ресурси; Магмени скали; Седиментни скали; Метаморфни скали и Вкаменелости.

През 2023 година бяха обработени общо 237 образеца от Образователната колекция. Нови придобивки за Кабинета са закупените с Дарението от „Асарел Медет“ ЕАД бинокулярна лупа, UV фенер с батерии и зарядно, както и нови минерални образци.

През годината в Кабинета бяха проведени общо 43 образователни занимания с 212 участника, от които 37 занятия на Школата по геология и минералогия с общо 162 участника, 5 Специализирани лекции по заявки от Институции за общо 49 деца, както и едно индивидуално целодневно специализирано занимание по лична молба на ученичка от НПМГ.

Представени бяха общо 36 презентации на теми от Школата по геология и минералогия, посетени от 153 участника.

Занимание на Школата по геология и минералогия в Геоложкия кабинет

Ивайло Данов

7.1.4. Други

Участие в Софийския фестивал на науката в София Техпарк с временната изложба „Умни минерали за умни телефони“ – 250 посетители;

Участие във фестивала „Ало, Космос“ в София Техпарк с експозицията „Минерали за ракети“ – 150 посетители

Специализирана беседа в ОИМ Ивайловград по случай гостуващата временна изложба „Умни минерали за умни телефони“ – 40 посетители

Ивайло Данов

7.2. Образователни програми

През 2023 г. успешно бяха приложени нови начини на преподаване в създадените образователни програми. През годината бяха проведени общо 82 образователни занимания по 49 различни теми с общо 1246 участника. Реализацията им е представена по вид дейност, всяка изложена в хронологичен ред:

7 януари	Геоложка дейност на морските и океанските води – 2 занимания Школа по геология и минералогия	8 участника
14 януари	Основни скалообразуващи минерали. Видове скали – 2 занимания Школа по геология и минералогия	11 участника
21 януари	Седиментни скали – 2 занимания Школа по геология и минералогия	8 участника
28 януари	Ендогенни процеси. Магматизъм – 2 занимания Школа по геология и минералогия	6 участника
11 февруари	Вулканизъм – 2 занимания Школа по геология и минералогия	13 участника

18 февруари	Магмени скали – 2 занимания Школа по геология и минералогия	7 участника
25 февруари	Метаморфизъм и метаморфни скали Школа по геология и минералогия	6 участника
11 март	Тектоника – 2 занимания Школа по геология и минералогия	10 участника
18 март	Тектонски движения. Структурни форми Школа по геология и минералогия	6 участника
25 март	Земетресения – 2 занимания Школа по геология и минералогия	5 участника
1 април	Космично развитие на Земята. Хадей – 2 занимания Школа по геология и минералогия	5 участника
29 април	Исторична геология. Архай и Протерозой – 2 занимания Школа по геология и минералогия	3 участника
13 май	Исторична геология. Палеозой – 2 занимания Школа по геология и минералогия	7 участника
27 май	Исторична геология. Мезозой – 2 занимания Школа по геология и минералогия	4 участника
3 юни	Исторична геология. Неозой – 2 занимания Школа по геология и минералогия	4 участника
10 юни	Геоложка екскурзия в Кремиковци Школа по геология и минералогия	21 участника
14 октомври	Общо въведение Школа по геология и минералогия	9 участника
21 октомври	Предмет на минералогията. Вншен вид (хабитус) на минералите. Минерални агрегати Школа по геология и минералогия	10 участника
4 ноември	Физични свойства на минералите: относително тегло, твърдост, цепителност, цвят и блясък, цвят на чертата, магнитност, луминесценция Школа по геология и минералогия	6 участника
11 ноември	Произход на минералите. Класификация на минералите. Самородни елементи Школа по геология и минералогия	6 участника
18 ноември	Група на кварца Школа по геология и минералогия	9 участника
25 ноември	Силикати. Група на фелдшпатите Школа по геология и минералогия	5 участника
2 декември	Силикати. Глинести минерали и група на слюдите Школа по геология и минералогия	7 участника
9 декември	Верижни силикати Школа по геология и минералогия	1 участник
16 декември	Зеолити Школа по геология и минералогия	6 участника
25 февруари	Планетите в Слънчевата система Космическа школа	13 деца
4 март	Разходка в Слънчевата система Космическа школа	14 деца
11 март	Да кацнем отново на Луната Космическа школа	14 деца
18 март	Вълшебните съзвездия Космическа школа	15 деца
25 март	Нашият космически съсед Космическа школа	14 деца
1 април	Галактики, екзопланети и извънземни Космическа школа	10 деца
22 април	Комети, астероиди, планети-джуджета Космическа школа	12 деца
29 април	Еволюция на Вселената Космическа школа	12 деца
13 май	Създаване на Слънчевата система Космическа школа	9 деца
20 май	Възникване на живота на Земята	15 деца

	Космическа школа	
22 март	Невидимата вода – демонстрации и опити по случай Световния ден на водата пред ученици от 120 училище – 3 броя	32 деца
11 май	Участие в Софийския фестивал на науката в София Техпарк с временната изложба „Умни минерали за умни телефони“	250 посетители
29 юни	Участие във фестивала „Ало, Космос“ в София Техпарк с експозицията „Минерали за ракети“	150 посетители
8 август	Специализирана беседа в ОИМ Ивайловград по случай гостуващата временна изложба „Умни минерали за умни телефони“	40 посетители
7 април	Ателие „Цветна мозайка“ към Великденското изложение на минерали	9 деца
8 април	Ателие „Цветна мозайка“ към Великденското изложение на минерали	16 деца
9 април	Ателие „Цветна мозайка“ към Великденското изложение на минерали	16 деца
11 април	Пролетни ваканционни игри: „Скалите“	14 деца
12 април	Пролетни ваканционни игри: „Минералословица“	15 деца
13 април	Пролетни ваканционни игри: „Търсачи на съкровища“	13 деца
16 юни	Игра „Минералословица“ по заявка от читалище „Виделина“	14 деца
21 юни	Игра „Минералословица“ – 2 игри по заявка от ЧУ „Симеон Велики“	24 деца
21 юни	Игра „Кристалите“ – 2 игри по заявка от ЧУ „Симеон Велики“	24 деца
26 юни	Летни ваканционни игри: „Скалите“	9 деца
28 юни	Летни ваканционни игри: „Минералословица“	12 деца
30 юни	Летни ваканционни игри: „Търсачи на съкровища“	12 деца
27 юли	Игра „Минералословица“ по заявка от Частна занималня „Монтесори“	5 деца
27 септември	Игра: „Скалите“ по заявка от 191 ОУ „Отец Паисий“	21 деца
24 юли	Свойството цвят на чертата на минералите – целодневно индивидуално занимание с ученичка от НПМГ по нейна лична молба	1 ученик
27 октомври	Специализирана лекция: „Устройството на Земята“ – 2 броя, по заявка от 38 училище	24 деца
3 ноември	Специализирана лекция: „Устройството на Земята“ – 2 броя, по заявка от 120 училище	17 деца
15 декември	Специализирана лекция: „Устройството на Земята“ по заявка от ЧУ „Н. Рьорих“	8 деца
7 октомври	Образователна игра „Треска за злато“ към Есенното изложение на минерали	87 деца
8 октомври	Образователна игра „Треска за злато“ към Есенното изложение на минерали	57 деца
9 декември	Детска работилница „Коледни картички“ към Коледното изложение на минерали	22 деца
10 декември	Детска работилница „Коледни картички“ към Коледното изложение на минерали	30 деца

Специализирана лекция „Устройството на Земята“ в Геоложкия кабинет

Ваканционни игри

Геоложка екскурзия до рудник „Кремиковци“

Ивайло Данов

7.3. Видеопроекции, компютърни презентации

През 2023 г. в НМЗХ се състояха 8 прожекции на научнопопулярни филми с общо 282 зрители и 46 представяния на учебни презентации за общо 281 участника. Общо зрителите на филми и презентации през годината бяха 563.

Ивайло Данов

7.4. Музейна игра

През 2023 г. продължи музейната игра „Намери и се снимай!“ като способ за допълнителен контакт с публиките на музея. Всеки петък, на сайта и във Фейсбук страницата на музея се публикува въпрос, свързан с експозициите на музея. Условието е да се изпрати верен отговор и снимка в музея до витрина или образец, свързани с въпроса. От участниците, изпратили верни отговори през седмицата, посредством томбола се определя печеливш, а наградата е минерален образец. Инициативата бързо набра популярност, основно сред младите почитатели на музея и се оформи ядро от постоянни участници, които с нетърпение очакват новите въпроси. Бяха раздадени като награди над 21 минерални образци. Някои от подаваните отговори са изключително подробни и показват, че участващите не са случайни посетители на музея, а се интересуват целенасочено от геология и минералогия, както и че следят подаваната от музея информация.

Елица Димитрова-Николова

8. УЧЕБНИ КОЛЕКЦИИ

Част от постъпващите образци, масов материал – сборове на служители от музея, се насочват за учебни цели в образователните програми, които провеждаме. По молба на други музеи, читалища, средни училища и висши учебни заведения, музеят предоставя учебни сбирки. Сбирките, предназначени за учебните заведения са насочени за подпомагане обучението по география, физика и неорганична химия. Те съдържат образци от основните минерали, полезни изкопаеми и скали. Основна мисия на НМ „Земята и хората“ е да подпомага образованието на българските ученици и студенти.

За историческите и археологически музеи се подбират естетични образци, които могат да се експонират. Задължително присъстват минерали от България, полезни при идентификацията на артефакти: кремъци с различна геоложка възраст, талк, кварц, халцедон, ясписи, минерали, използвани като природни пигменти: хематит, гьотит, графит, малахит, азурит, фелдшпати.

Светла Старирадева

9. НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

През 2023 г. беше извършена диагностика на образци от фондовете или новопостъпили образци за насочване по фондовете, както и към разработките, свързани с участие в научни конференции.

9.1. Специализирана научна тематика.

9.1.1. „Коломорфен сфалерит от находище Пчелояд“

Светла Старирадева и Петко Петров с активното участие на Денка Янакиева проведоха редица изследвания за установяване фазовият състав и характеристиките на коломорфен сфалерит от находище Пчелояд. Резултатите бяха представени в постер на Конференцията с международно участие „Геонауки“ 2023.

9.1.2. „Изследване на планерит, ахейлит и фаустит от находище Чала“

Лариса Нешева и Денка Янакиева извършиха редица изследвания на минерален образец от нах. Чала, дарение от Георги Георгиев. Установи се нов минерален вид за България – ахейлит. Резултатите бяха представени в постер на Конференцията с международно участие „Геонауки“ 2023.

9.1.3. „Изследване на арсенсъдържащи минерали от рудопроявление Марешница“

Светлана Енчева и Денка Янакиева извършиха редица изследвания на минерални образци от рудопроявление Марешница, дарени от Николай Господинов. Установиха се два нови минерални вида за България – арсенолит и пикрофармаколит. Резултатите бяха представени с презентация на Конференцията с международно участие „Геонауки“ 2023.

9.1.4. „Изследване на образци от феродоломит с милерит от нах. „Девети септември“

Петко Петров извърши редица изследвания на минерални образци от рудник „Девети септември“, дарени от Георги Бозуков и собствен сбор. Резултатите бяха представени с презентация на Конференцията с международно участие „Геонауки“ 2023.

9.2. Лаборатории

Рентгенова лаборатория – извършени са 108 броя рентгеноструктурни изследвания на минерали за докладване на фондови комисии и по научни теми на специалисти от музея.

Лаборатория по оптична микроскопия - в електронната база има вписани 1285 дюншлифа.

Шлифова лаборатория – за стопанска дейност са срязани и полирани 149 бр. образци, а за докладване пред фондова комисия 86 бр. образци.

9.3. Научни публикации

1. **Петров П.** Милерит от Маданско рудно поле. Списание на Българското Геологическо Дружество, год. 84, кн. 3, 2023, с. 67–69.
2. **Енчева Св., Н. Господинов, Д. Янакиева, П. Петров,** Ст. Атанасова-Владиминова. Пикрофармаколит и арсенолит от рудопроявление Марешница, Източни Родопи – нови минерали за България. Списание на Българското Геологическо Дружество, год. 84, кн. 3, 2023, с. 27–30. <https://doi.org/10.52215/rev.bgs.2023.84.3.27>
3. **Нешева Л., Д. Янакиева, П. Петров,** Ст. Атанасова-Владиминова, Н. Петрова, Р. Василева, И. Сергеева, З. Черкезова-Желева, Д. Панева. Планерит с ахейлит и фаустит от находище Чала, Спахийевски руден район. Списание на Българското Геологическо Дружество, год. 84, кн. 3, 2023, с. 43–46.
4. **Старирадева Св., П. Петров, Д. Янакиева.** Коломорфен сфалерит от Pb-Zn находище Пчелояд, Източни Родопи, България. Списание на Българското Геологическо Дружество, год. 84, кн. 3, 2023, с. 59–62. Николова Р., Вл. Костов-Китин, П. Петров, Л. Цветанова, Н. Господинов, Кр. Методиева. Сулфатна минерализация от един локалитет в Лозенско рудно поле, Източни Родопи. Списание на Българското Геологическо Дружество, год. 84, кн. 3, 2023, с. 47–50.

5. Николова Р., Китин, В., **Петров П.**, Цветанова, Л., Господинов, Н., Методиева, К. Сулфатна минерализация от един локалитет в Лозевско рудно поле, Източни Родопи. Списание на Българското Геологическо Дружество, год. 84, кн. 3, 2023, с. 47–51.
6. **Racheva D., S. Dencheva, I, Sergeeva.** Study on different molybdenite polytypes from the Panicherevo deposit, Sarnena Sredna Gora Mountain, Bulgaria. *Geologica Balcanica* 53 (1), Sofia, pp. 19–27.
7. **Нешева Л., С. Старирадева.** „НМ „Земята и хората“ – храм на дарителството – минало и настояще“, Национална научна конференция „Дарителство и благотворителност в България – традиция и съвременност“, организирана от: Община Хасково, РИМ - Хасково, Институт за исторически изследвания – БАН., 20-21 април 2023 г., гр. Хасково (предстоящо издаване на сборник с доклади).
8. **Нешева Л., Д. Делибалтова, И. Данов.** „Образователната дейност на НМ „Земята и хората“, V Национална конференция „Общество, култура, образование“, организирана от Общински исторически музей, Брезник, 30-31.11.2023 г. (предстоящо издаване на сборник с доклади)
9. **Данов. И., Д. Делибалтова.** „Националният музей „Земята и хората и съвременните публикации“, Национална научна конференция, организирана от РИМ Благоевград, 18.05.23 – 19.05.23 г. (предстоящо издаване на сборник с доклади).
10. **Златева – Узунова Р.** Проучвания на обект Оходен-Валоба, работен сезон 2023 г. (съавтори - Георги Ганецовски, Вивиана Митева, Мирослав Анчев) (предстоящо издаване на Поредица Археологически открития и разкопки през 2024 г.)
11. **Златева – Узунова Р.** Кремъчни находки от обект Казлача, Ямболско, 2023 г. (съавтор - Виктория Петрова) (предстоящо издаване на Поредица Археологически открития и разкопки през 2024 г.)

Лариса Нешева

9.4. Научно-популярни публикации

1. Светла Старирадева. „Ден на Дарителя в Национален музей „Земята и хората“, Минно дело и геология ,7-8, 2023.
2. Светла Старирадева. „Ден на Дарителя в Национален музей „Земята и хората“, Геология и минерални ресурси.
3. Светла Старирадева. XXXI Софийско изложение на минерали, скъпоценни камъни и фосили, 6-8 октомври, Минно дело и геология, 9, 2023, 24.
4. Ивайло Данов, Десислава Делибалтова. „Школа по геология и минералогия към Националния музей „Земята и хората“, София“. сп. „Геология и минерални ресурси“ бр. 6 -7, 2023 г.
5. Десислава Рачева. „Умни минерали за умни телефони“, сп. „Геология и минерални ресурси“, бр. 6, 2023 г.

Лариса Нешева

9.5. Участие в научни форуми и конференции

9.5.1. Научна конференция с международно участие „Геонауки“ 2023.

Светлана Енчева, Петко Петров, Светла Старирадева, Лариса Нешева и Денка Янакиева участваха в научната конференция с 2 презентации и 3 постера.

9.5.2. Национална научна конференция, организирана от РИМ Благоевград, на тема „Музеят отвътре – времена, пространства, публикации“ с доклад на Ивайло Данов и Десислава Делибалтова, 18.05.23 – 19.05.23 г.

9.5.3. Национална научна конференция „Дарителство и благотворителност в България – традиция и съвременност“, организирана от Община Хасково, РИМ - Хасково, Институт за исторически изследвания – БАН, 20-21 април 2023 г., гр. Хасково с презентация на Лариса Нешева и Светла Старирадева.

9.5.4. Участие в V Национална конференция „Общество, култура, образование“, организирана от Общински исторически музей, Бразник, 30-31.11.2023 г. с презентация на Лариса Нешева, Десислава Делибалтова и Ивайло Данов.

9.5.5. Участие в международна конференция “Advances in Geosciences for Smart transformation”, 4-7, 2023 – Sofia, Bulgaria, с доклад на Десислава Рачева.

9.5.6. Участие на Петко Петров в „Академия „Муза“, 20 - 24 март в Историческия музей в Дряново.

9.5.7. Участие на Петко Петров в „Клуб „Муза“, 25 - 26 март в Музея на хумора и сатирата в Габрово.

9.5.8. Участие на Петко Петров във второто издание на „Академия „Муза“, 20 - 22 октомври в РИМ Благоевград.

9.5.9. Изнесена лекция от Петко Петров на тема „Умни минерали за умни телефони“ в историческия музей Ивайловград на 8 август.

9.5.10. Участие на Петко Петров, Десислава Рачева, Ивайло Данов и Бейхан Чауш в „Софийски фестивал на науката“ с тема „Умни минерали за умни телефони“ на 11.05.2023

9.5.11. Участие на Десислава Рачева, Петко Петров и Бейхан Чауш в „Ало, Космос! Говори България“ с тема „Умни минерали за умни космически ракети“ на 29.06.2023 г.

*Участие на НМ „Земята и хората“
във фестивал „АЛО, Космос! Говори България!“*

Лариса Нешева

10. УЧАСТИЕ В КОНКУРСИ, ПРОЕКТИ И ПРОГРАМИ

10.1. Проекти, финансирани от Национален фонд „Култура“.

- „Видеовизитка на НМ „Земята и хората“ (видеофилм на български език с английски субтитри)“

Проектът спечели финансиране през 2022 година, като реализацията му беше планирана за цялата 2023 година. Основна негова цел беше създаването на видеофилм („Видеовизитка“), представящ многообразието от дейности извършвани в Музея и различните аудитории, които той привлича всеки ден.

Част от Проекта беше и дигитализирането във формат 4К на архивен видеоматериал от VHS касети, заснет при създаването на Музея, както и през първите години на неговото съществуване. Макар и с лошо качество (дължащо се както на характеристиките на оригиналния носител – VHS лента, така и на времето, което неизбежно амортизира касетите), те документират създаването на Музея и работни моменти от изграждането на неговите експозиции. Освен че послужи за създаването на Видеовизитката,

дигитализираният архивен материал вече е част от паметта на българското културно наследство.

„Видеовизитката“ може да бъде гледана във всички он-лайн канали на НМ „Земята и хората“ - уеб сайт, Фейсбук страница, YouTube канал и е интегрирана в подписа на електронната поща на Музея.

Линк: <https://youtu.be/siPSqDXLekw?si=vb1zwsEPJvWyRHd>)

10.2. Проекти по сесии на Министерство на Културата

- Частично подновяване и модернизация на част от интериора и реквизита в Зала „Гигантски кристали“ на Националния музей „Земята и хората“. Тема 1 „Дейности по опазване на движимото културно наследство в музеите и художествените галерии“.

Финансово отчетен през м. декември 2022, проектът бе финализиран през март 2023 година. Извършена беше подмяна на паната в дървените конструкции от двете страни на входа на музея с нови, цветни фотоси с висока резолюция на избрани минерални образци. Подмяната на паната подобри значително естетиката на входното пространство и допринесе за съвременния и модерен изглед на залата. Изработени са също така четири художествени банера с изображения на кристали, които са разположени на стената на главния вход вътре експозиционната зала, подновени са уводните текстове на 7 постоянни и 1 временна музейни експозиции, като текстовете са осъвременени и допълнени с превод на английски. Изготвен е преносим ролбанер на музея.

Закупени са 4 стъваеми паравани и 20 брой стативи, които осигуряват възможности за сепариране на пространството при реализацията на концерти, спектакли, изложби. Използваните досега паравани и стативи бяха остарели и силно амортизирани и подмяната им беше наложителна.

- Разширяване на постоянна експозиция „Минерали на България“ с нова тема „Уникални минерални находки от България“. Тема: Дейности по представяне на движимото културно наследство музеите и художествените галерии.

Финансово отчетен през м. декември 2023, срок на реализация: юни 2024. Проектът предвижда разширяването на една от постоянните експозиции на музея с шест нови витрини, в които да бъдат представени уникални минерални образци от България. Експозицията ще е в помощ и на образователната дейност на преподаватели по природни науки, които редовно водят групи в музея, особено като се има предвид, че в учебните програми на средното ни образование липсват дисциплините геология и минералогия.

- Закупуване на оборудване и материали за фондохранилищата на НМ „Земята и хората“. Тема: Дейности по опазване на движимото културно наследство в музеите и художествените галерии.

Финансово отчетен през м. декември 2023, срок на реализация: юни 2024.

Проектът предвижда подобряване на условията за съхранение на движимите културни ценности в музея в две направления – оборудване на фондохранилищата в музея с апаратура за проследяване на микроклиматичните условия в тях и закупуване на херметични контейнери с различни размери за съхранение на образци. Предвижда се във фондохранилищата да бъдат монтирани климатични записвачи, които да събират данни за температура и влажност в помещенията в едночасови интервали. Анализът на натрупаните данни ще позволи във фондохранилищата да се поддържат максимално добри условия за съхранение на образците.

- Годишна сесия за финансиране на проекти за извършване на консервационно-реставрационни дейности по недвижими културни ценности за 2023 г. и 2024 г. - Ремонт на покрив на НКЦ и авторски надзор.

Подаден на 16 октомври 2023 г. Към датата на публикуване на Годишния отчет на НМ „Земята и хората“ все още не разполагаме с информация дали проектът ще бъде одобрен за финансиране. Той предвижда цялостен ремонт на покрива на музея, с който се цели

повишаване на устойчивостта на покрива срещу атмосферни влияния, предотвратяване и отстраняване на течове. Ремонтът на покрива ще осигури защита на уникалните експонати, експозиционните структури и стенописите, повишаване общата сигурност на сградата, посетителите и служителите, ще създаде оптимални условия за разнообразната общокултурна и научна дейност на музея, ще спомогне изключително много за поддръжката и опазването на автентичността на сградата като недвижима културна ценност от местно значение. Не на последно място той ще повиши енергийната ефективност на сградата и ще оптимизира разходите за отопление през зимата.

Благовеста Кирова

11. КУЛТУРНА ДЕЙНОСТ

11.1. Изложби

За 2023 г. са реализирани общо 20 изложби с различно съдържание и насоченост.

През цялата година бяха изложени постерните изложби „Братя Шкорпил“, „Георги Златарски“, „Георги Бончев“ и радващата се на нестихващ интерес от публиките „Умни минерали за умни телефони“. От януари до април в залите на музея можеха да бъдат видени изложбите „Археоминералогия“, гостуващата изложба „Злати Златев – 40 години посветени на събирането на български минерали“ и „Метеорити“.

В периода 1-31 януари гостува изложбата „Земята, хората, дигитализацията“ – през фотообектива на ученици от специалност „Фотография“ на НППФ, посветена на 100 годишнината на гимназията.

Деня на детето – 1 юни бе посрещнат с изложба на детски рисунки – илюстрации на български народни приказки и пословици.

С постерна изложба бе отбелязан и 5 юни – Световен ден на околната среда.

Плакат за отбелязване на 1 юни – Ден на детето

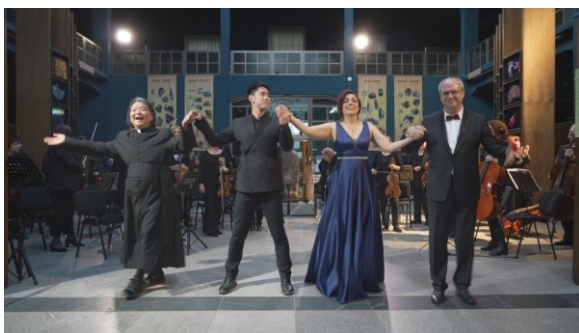
На 8 ноември бе показана изложба с наградени рисунки от Националния конкурс за рисунка и превод „Български светии, царе, герои“ – Фондация „Детето и фолклора“ по програма на СО „София – град на младите и активните.

Изложба-конкурс на детски рисунки на Ателие „Приказен свят“ бе експонирана на 17 декември.

д-р Радка Златева

11.2. Концерти

Културната програма на НМ „Земята и хората“ през 2023 г. бе богата на концертни изяви – 42 бр. Симфониета-Видин вдигна на крака софийската публика на 27 януари, 21 април, 20 май и 7 септември, 20 октомври.

Моменти от концерти на Симфониета-Видин от 20 май и 7 септември

Смесеният хор на Българско национално радио отпразнува своя годишнина с концерт на 9 февруари.

Плакат за концерт на Смесен хор при БНР

На 25 март се състоя Благотворителен концерт на „Musica Pulcra“ – „Музика дивна, неизвестна“.

На 12 февруари и 18 юни децата от музикалната школа на Свилен Матеев показаха своите способности пред близки и гости на музея.

Концерт на ЧОУ „Д-р Петър Берон“ се състоя на 31 март.

Също на 31 март един от постоянните партньори на музея – Музикална къща „Престо“ представи на сцената младия талант – Роберто Илиев. Музикалната къща организира концерти с гастролиращи музиканти на 3 юли, 5 и 11 септември, 26 ноември.

Симфониета-София зарадва своите почитатели на 21 април.

Почитателите на органовата музика имаха възможност да чуят новите регистри на строящия се в НМ „Земята и хората“ тръбен орган на 13 май, 17 юни и 21 ноември.

Концерти от международния фестивал „Софийски музикални седмици“ се състояха на 27 май, 3 и 17 юни.

За отбелязването на Деня на детето на 1 юни Фондация „Детето и фолклора“ организира концерт на формации от различни танцови и певчески школи и читалища.

На 2 юни НЧ „Г. С. Раковски“ отбеляза завършването на учебната година на сцената с концерт, а на 10 юни се състоя и концерт на НЧ „Н. И. Денкоглу“.

За отбелязване на годишнината от събитията в Хирошима, на 6 август също се състоя концерт.

На 27 август лятна академия „Русалка“ изнесе своя концерт.

Момчил Георгиев, Мила Наумова и Янко Маринов изнесоха концерти съответно на 16 и 17 септември, като част от програмата за Европейски дни на наследството.

Плакат за концерт „Женевски камбани“ –
17 септември

Хор „Планинарска песен“ откри Коледния
концерт на туристическите хорове в България

На 19 септември духовният квинтет „Пилекадоне“ изнесе своята програма на сцената на НМ „Земята и хората“.

В рамките на „Дни на Японската култура 2023“ на 18 октомври Юске Хосака запозна публиката с творби на японски композитори.

За Деня на народните будители на 8 ноември Фондация „Детето и фолклора“ изнесе концерт по програма на СО „София – град на младите и активните“.

Интерес предизвика Коледния концерт на Сдружение на туристическите хорове в България – 16 декември. Коледните концерти на музикална школа при НЧ „Н. И. Денкоглу“ – 20 декември и Вокален ансамбъл „Протагонист“ – 21 декември, завършиха годината.

д-р Радка Златева

11.3. Други изяви в музея

Моден салон „Абитуриенти“ имаше своето ново издание през 2023 г.

На 14 февруари, съвместно с КМНЦ-БАН, бе отбелязано Успение на Св. Константин-Кирил Философ. Програмата бе открита с тържествен концерт на Хора при Софийската духовна семинария. Беседа за културната роля на Константин Кирил – Философ изнесе проф. дин Димо Чешмеджиев. Представен бе и сборник в чест на проф. Светлина Николова.

Покана за тържествено честване на Успение
Кирилово – 2023 г.

Събитие на образователна платформа
„Книговище“

От края на месец февруари до средата на май в експозиционната зала на НМ „Земята

и хората“ се провеждаха иновативни програми за деца за деца от 6 до 15 г. на SPACE ACADEMY. Космическа академия развива в децата умения и любов към науката, технологиите, инженерството и математиката (STEM дисциплините), изучавайки космически науки.

На 20 март Борислава Кирчева (Нов Български Университет) засне в музея своя дипломна работа/документален филм „Паметта на водата“.

Деня на европейския геодезист и геоинформатик бе отбелязан тържествено, съвместно със Съюза на геодезистите и земеустроителите в България на 21 март.

Образователната платформа „Книговище“ връчи своите годишни награди на 26 май, като ги получи над 250 деца и техните учители в дисциплините „Шампион по четене“, „Най-четящи деца“, „Най-четящи класове“, „Посланици на четенето“.

На 1 октомври Фондация „Изкуство – дела и документи“ по образователна програма „Гледане с разбиране“, поднесе лекция-разходка в музея с лектор Десислава Димова.

Семинар на Българската Асоциация на музикалните продуценти (БАМП), на тема: „Музикален експорт“ се проведе на 17 октомври.

Национален фонд „Култура“ организира информационен ден за кандидати по регулярната конкурсна програма на НФ „Култура“ на 24 август и кръгла маса за обсъждане на „Закон за изменение и допълнение на Закон за закрила и развитие на културата“ на 18 октомври.

На 14 и 15 юни в музея бяха връчени свидетелства за завършен клас на ученици от 19 СУ „Елин Пелин“ и 139 ОУ „Захарий Круша“.

На 30 май и на 13 декември се проведе издание на Изложение „Училищна STEM среда“ на Сдружение „Професионален форум за образованието“.

Момент от изложение „Училищна STEM среда“

Конференция, съпроводена с концерт, изнесоха ученици и учители от ЧОУ „Д-р П. Берон“ на 31 март.

Конференция, организирана от Българско минераложко дружество, отбеляза „100 години от рождението на Йорданка Минчева-Стефанова“ на 28 септември.

В периода 19-21 октомври НМ „Земята и хората“ бе домакин на III Балканска конференция по спелеология, организирана от Българско пещерно дружество, НМ „Земята и хората“ и Българската федерация по спелеология.

На 15 декември в експозиционната зала на НМ „Земята и хората“ се състоя постерна сесия от Национална научна конференция „Геонауки 2023“.

Сред проведените през 2023 г. конкурси бяха и: националният конкурс за рисунка и превод „Български светии, царе, герои“ на Фондация „Детето и фолклора“ по програма на СО „София – град на младите и активните“ и годишният конкурс, съпроводен с изложба и награждаване на победителите, организиран от Ателие „Приказен свят“.

Наградени рисунки от Националния конкурс за рисунка и превод „Български светии, царе, герои“

От 1 април стартира седмицата на здравните, документални и научнопопулярни филми на д-р. Златимир Коларов.

На 18 май бе представена и книгата на проф. Златимир Коларов – „По тънката повърхност на леда“.

Като част от Международния фестивал Софийски музикални седмици на 17 юни бе осъществено и представяне на книгата „Органите в България“ от Христо Бъжев.

На 25 и 26 ноември залата на НМ „Земята и хората“ стана сцена за постановката „Замъкът. Видения по Франц Кафка“ на Театър „Вятър“. Постановката бе посветена на навършването на 140 години от рождението на писателя.

Момент от театралната постановка „Замъкът. Видения по Франц Кафка“ на Театър „Вятър“

д-р Радка Златева

12. ПОДДРЪЖКА И ОБНОВЯВАНЕ НА КОМПЮТЪРНИТЕ КОНФИГУРАЦИИ ПРЕЗ 2023 г.

В края на 2023 г. в Национален музей „Земята и хората“ работят 34 компютърни конфигурации, от които 1 работно място в библиотеката за читатели, студенти, стажанти,

учени и гости на музея. Всички работни места са оборудвани с компютри и монитори. Общия брой на конфигурациите е 40.

Конфигурациите включват: 6 броя лаптопи, 30 бр. компютри и 2 бр. компютър + монитор All in One. Конфигурациите включват още: 5 бр. скенери, 16 бр. принтери (2 от които цветни), 1 бр. ксерокс/принтер, 1 бр. мултифункционално мастиленоструйно устройство (цветен принтер, копир, скенер) и 13 бр. външна памет HDD. НМЗХ разполага общо с 32 бр. монитори.

Музеят разполага и с 2 бр. телевизори, които служат за различни събития, образователни и учебни дейности – един в Интерактивния кът и един в Заседателна зала.

Част от техниката беше подменена, поради остаряване или дефектиране. Беше закупена нова техника: нов компютър за щанда на НМ „Земята и хората“; 4К монитор за Гемоложка лаборатория; 2 бр. монитори и 3 бр. компютри, 1 лазерен принтер и 1 мултифункционално мастиленоструйно устройство; проектор за Експозиционна зала.

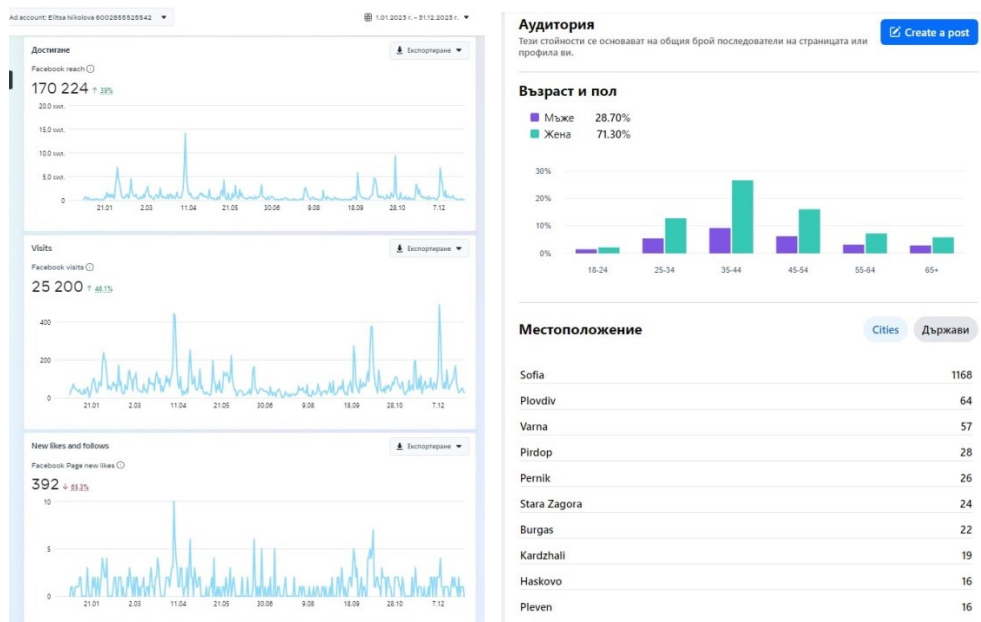
Елица Димитрова-Николова

13. САЙТ И FACEBOOK СТРАНИЦА НА НМ „ЗЕМЯТА И ХОРАТА“

През 2023 г. интернет страницата на музея - <https://www.earthandman.org/> беше редовно актуализирана със съдържание – информация, новини, съобщения, програми, събития и други. Бяха премахвани и добавяни нови страници и менюта. Сайтът на музея и Фейсбук страницата продължават да имат връзка помежду си, посредством линкове и препратки.

Уникалните посещения в сайта на музея през 2023 г. са 19 901.

След като през декември 2021 г., поради технически причини Facebook страницата на музея изгуби почти цялото си съдържание (от 2016 г. насам) и последователи (над 7000), до края на 2023 г., страницата успя да събере 1814 харесвания и 2094 последователи. Посещенията на страницата са 25 200, а публикациите са достигнали до 170 224 души.

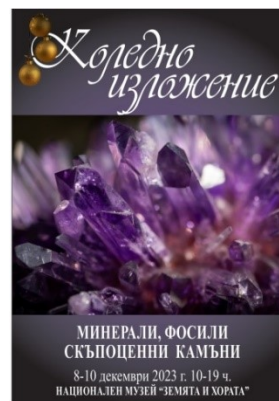
През 2023 г. на сайта на НМЗХ беше създаден Вътрешен канал за подаване на сигнали по Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения (ЗЗЛПСПОИН). Беше създадена отделна страница, която съдържа подробна информация за условията и реда за подаване на сигнали в НМ „Земята и хората“, образци, както и отделна електронна поща, на която се подават сигнали.

Елица Димитрова-Николова

14. ТРАДИЦИОННИ ИЗЯВИ

14.1. Дни на минералите

През 2023 година се проведеха трите традиционни за музея изложения на минерали, скъпоценни камъни и фосили.

На 6, 7 и 8 октомври се проведе XXXI-то Софийско изложение. Участниците бяха 60 – фирми и колекционери от страната и чужбина. В музея гостуваха „Дънди Прешъс Металс“ – минната компания, която добива и преработва руди от находища: „Челопеч“ и „Ада тепе“. В Интерактивния кът се проведеха занимания с деца. Те можеха виртуално да посетят подземния рудник „Челопеч“ и да си направят снимка за спомен на фона на рудничния комплекс. Представители на минната компания разказаха за работата на геолозите. Представиха две демонстрации: изригващ вулкан и процесите на проучване на находище, добив на руда от него и рекултивация след изземване на рудата. Всички деца получиха подаръци от „Дънди Прешъс Металс“. В Геоложкия кът за деца се организира „Треска за злато“ и 150 деца опитаха късмета си. Традиционно се проведеха конкурсите за най-добър образец.

Най-добър фасетиран скъпоценен камък

Най-добър минерален образец от България

Най-добро художествено изделие от минерал

Моменти от изложенията: демонстрации, „Треска за злато“, Детски работилници

Демонстрация на изригващ вулкан

Местността е проучена от геолозите, ценната руда е иззета и хълмчето е рекултивирано и залесено

Великденска и Коледна работилници за деца

Светла Старирадева

14.2. Ден на водата – 22 март

Световният ден на водата е създаден чрез резолюция на ООН на 22 декември 1992 г. и се чества всяка година на 22 март, акцентирайки върху различни проблеми.

Музеят „Земята и хората“ отбелязва празника повече от 2 десетилетия. През 2023 г. се включи към честванията с изготвяне на постер по темата за 2023 г. „Ускоряване на промяната – Бъди промяната, която искаш да видиш в света“ и провеждане на детска образователна игра. Чрез нея над 20 деца научиха, че в минералите има „скрита“ вода и по какъв начин тя може да бъде намерена. Материалът беше специално подбран, адаптиран и подготвен така, че да е интересен и разбираем за 7-12 годишни деца.

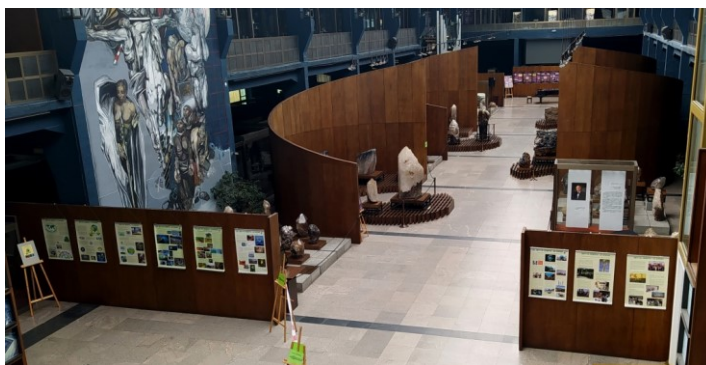
Детска образователна игра „Невидимата вода“

Десислава Рачева

14.3. Ден на планетата Земя – 22 април

Денят на Земята се чества над четири десетилетия, а от няколко години официално е включен в календара на ООН. Смята се и за рожден ден на съвременните екологични движения. България се включва в отбелязването му през 1993 година. Всяка година на 22 април над половин милиард души на планетата честват този ден.

По повод Международния ден на Земята – 22 април в музея и във Facebook страницата бе представена постерна изложба, посветена на историята на възникване на този международен ден, както и на инициативите на НМ „Земята и хората“, осъществени през годините. Към 9-те постера, изготвени до миналата година, бе добавен нов постер, посветен на темата за 2023 г. – „Инвестирайте в нашата планета“.

Лариса Нешева

14.4. XXXI международен конкурс „Музиката и Земята“ и Фестивал „Изкуствата за Земята“

Международният конкурс за инструменталисти и композитори „Музиката и Земята“ и Фестивалът „Изкуствата за Земята“ заемат заслужено място в културния афиш на столицата. Посветени на 22 април – Международният ден на Майката Земя, събитията са уникални по своята същност.

XXXI конкурс се състоя от 22 до 26 април в Националния музей „Земята и хората“. Участие взеха над 65 музиканти от България, Македония, Япония, Китай и Хърватия.

Програмата включваше и концерт на симфоничен оркестър Симфониета- София с диригент Франсис Гай /Кипър/ и солисти – „Поколения лауреати на конкурса „Музиката и Земята“ – Филип Копецки, Юске Хосака, Дарина Малеева на 22 април; концерт на членове на жури от Франция, Япония и България с творби, посветени на Природата и Земята на 23 април; концерт на Таро Фунаяма, пиано, Япония на 24 април; заключителен Гала-концерт на лауреатите на 26 април, както и майсторски класове. Бяха връчени две големи награди от Министъра на околната среда и водите на Мън Дзясин, пиано, Китай и Grand Prix Junior от името на Дарина Малеева на Богомила Кръстева, цигулка.

Г-н Владислав Георгиев – ИД на ПУДООС с Мън Дзясин – голямата награда

Богомила Кръстева - Grand Prix Junior

Фестивалът и конкурсът се осъществиха със съдействието на Министерството на околната среда и водите, Министерството на културата, Геотехмин ООД, с финансовата подкрепа на Столична община по Културния календар „Значими събития“ за 2023 г. и др.

Милена Христова

14.5. Нощ на музеите

През 2023 г. Нощта на Музеите се проведе на 14 май. НМ „Земята и хората“ се включи традиционно в инициативата. Посетителите имаха възможност да разгледат всички постоянни експозиции на Музея, както и временните изложби.

Специалното събитие за вечерта беше концертът на тръбен орган, в който взеха участие много млади изпълнители.

В Нощта на Музеите НМ „Земята и хората“ бе посетен от повече от 3 000 посетители.

Благовеста Кирова

14.6. Световен ден на околната среда – 5 юни

Световният ден на околната среда се отбелязва в цял свят на 5 юни. Ежегодно се избира мястото за провеждане на основните събития, като честванията протичат по определена тематика и девиз. Музеят „Земята и хората“ се присъединява в отбелязването през 1991 година.

През 2023 г. НМ „Земята и хората“ се включи в инициативата с изготвяне на постер по темата за тази година „Да победим замърсяването с пластмаса“ и провеждане на разширени дискусии със заинтересовани посетители на Музея.

Десислава Рачева

14.7. Ден на Дарителя на музея – 19 юни

На 19 юни преди 36 години Националният музей „Земята и хората“ отваря врати за посетители. Това е денят, в който ежегодно отбелязваме Деня на Дарителя и връчваме свидетелства за дарение – малък жест към хората, подкрепящи музея.

Рождените дни винаги са свързани с равностметка. Ето и нашата – 1095 дарителя на минерални образци, като за периода 19.06.2022 – 19.06.2023 г. техният брой е 58. Броят на новите минерални видове, които музеят добави в дългия си списък, е шест. Някои от тях са

купени специално за музея, други – установени от нас в дарени образци и трети – изследвани от нас в образци от собствен сбор.

Списъкът с даренията е много дълъг. Находищата са от цял свят: Норвегия, Германия, Индонезия, Чехия, Турция, Албания, САЩ, Боливия, Сърбия, Чили, Русия, Косово, Мароко, Бразилия, Аржентина, Китай, Тунис.

Благодарим на „Асарел Инвестмънт“ ЕАД за паричното дарение за Школата по минералогия и геология.

Светла Старирадева

14.8. Ден на Милосърдието – 6 август

През 2023 г. седемдесет и осмата годишнина от атомната бомбардировка над гр. Хиросима бе отбелязана с концерт от XIX Фестивал „Изкуствата за Земята“. В програмата бяха изпълнени творби от японски и български композитори. Едно от произведенията бе „Дневникът на Акико“ на Дай Фуджикура – каденцата на Концерт за пиано No 4 „Пианото на Акико“. На световната премиера на този концерт произведението е изсвилено на пианото, оцеляло след атомната бомба в Хиросима. Счупено стъкло от взрива все още стояло залепнало за корпуса на пианото. Инструментът е принадлежал на 19-годишната Акико Кавамото. Посетителите на музея поднесоха цветя пред камъка от Хиросима и да написаха своите послания за мир.

д-р Радка Златева

14.9. Ден на Народните Будители

За отбелязване на Деня на народните будители в НМ „Земята и хората“ бе организирано честване на 115 години от рождението на акад. Ростислав Каишев. Експонирана бе временна изложба с дарения от учения и прожектиран филмът „Българската следа в науката за растежа на кристалите“.

Като продължение на Деня на народните будители бе и награждаването на Национален конкурс за рисунка и превод „Български светии, царе, герои“ на Фондация „Детето и фолклора“, по програма на СО „София – град на младите и активните“.

Наградена рисунка от изложба от Национален конкурс за рисунка и превод „Български светии, царе, герои“

д-р Радка Златева

14.10. Постерна сесия на БГД и вечер на геолога

На 15-ти декември от 18.00 ч. в експозиционната зала на музея се проведе постерната сесия на Международната конференция на БГД, GEOSCIENCE 2023. Бяха представени 96 постера. Българското геологическо дружество закри Международната конференция с Коледна вечер на геолога, традиционно провеждана през последните години в НМЗХ, на която бяха връчени и награди за научни разработки на млади учени.

Лариса Нешева

15. РЕКЛАМА И РАБОТА С МЕДИИТЕ

През 2023 година продължи периодичното актуализиране на списъците с контакти на музея, поради промяна в адресите или закриване на някои от медийните канали.

Регулярното актуализиране на информацията за прояви от културния календар на сайта и на Фейсбук страницата на музея спомогна за представянето на музея като надежден източник на информация за медиите и организаторите на събития.

Наред с постоянните партньори на музея, като сайтовете sofia.plays.bg, kulturni-povini.info, visitsofia.bg и др., програмите на Българско национално радио и БТА, следва да се отбележи интересът към дейностите на музея, проявен от нови контрагенти – bgonair.bg, frognews.bg, bgnes.bg, capital.bg и др.

Интервюта със специалисти от музея бяха излъчени в телевизионни и радио предавания:

22.3.2023 г. Десислава Рачева за Радио София (сутрешен блок) – Световен ден на водата.

5.8.2023 г. Милена Христова за frognews.bg - Ден на милосърдието.

5.10.2023 г. Светла Старирадева за bgnes.bg и БТА– XXXI Софийско изложение на минерали, фосили и скъпоценни камъни.

17.12.2023 г. Петко Петров за bgonair.bg – Скъпоценни камъни.

Многобройни са публикациите в електронните медии, посветени на отделни прояви и комплексни събития.

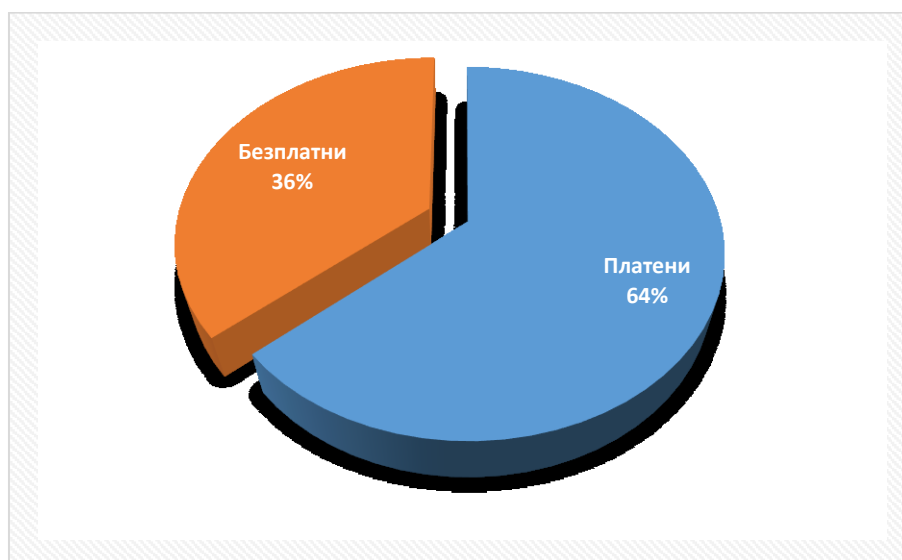
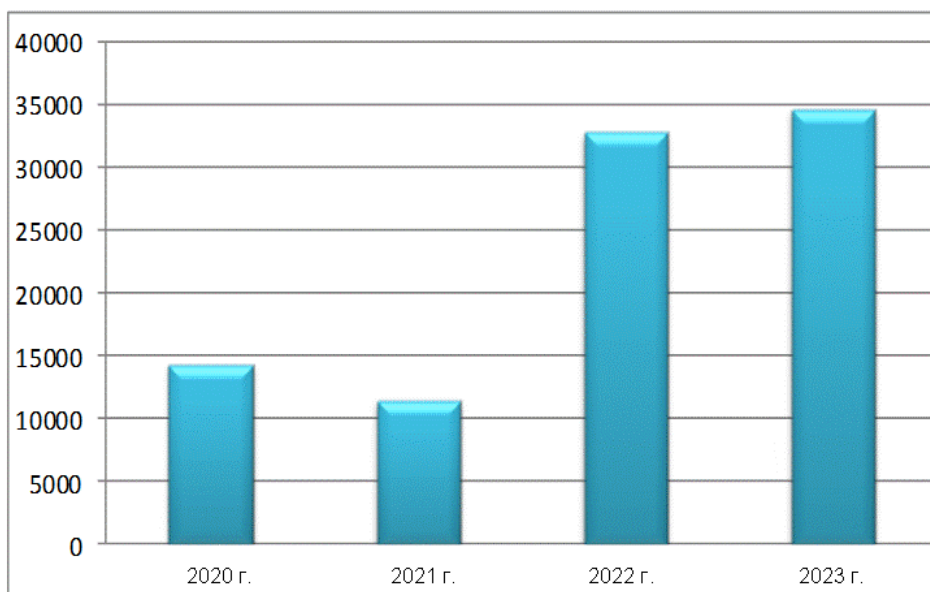
д-р Радка Златева

16. ПОСЕЩАЕМОСТ

През 2023 г. музеят е бил отворен за посетители 354 дни. Бил е затворен на 1, 2 януари (Нова година), 14-17 април (Великден), 24-27 декември (Коледа) и 31 декември (Нова година).

През 2023 година общо 34689 души са посетили Националния музей „Земята и хората“, от които: платени – 22053, безплатни – 12636. Посетителите само за изяви в музея са били 9951.

ПОСЕТИТЕЛИ 2020 – 2023

Милена Христова

17. АРХИВНА ДЕЙНОСТ

17.1. Научен архив

През декември 2022 г. започна проверка на архива на НМЗХ от специалист от ДА „Архиви“. През 2023 г. под негово ръководство бяха изготвени „Вътрешни правила за дейността на учредения архив в НМ „Земята и хората“ с 14 приложения. Предстои утвърждаването им през 2024 г.

Милена Христова

17.2. Фотоархив

През 2023 г. НМ „Земята и хората“ продължава да попълва дигиталния си фото- и видео архив.

Документират се:

- събития и прояви, организирани, реализирани и проведени от специалистите в музея;
- гостуващи в музея събития и прояви;
- тематични постерни изложби, експонирани в музея;
- тематични изложения, проведени в залите на музея;
- тематични изложби, събития с кауза, концерти и премиери, проведени в музея;
- събития с хибриден формат между наука, изкуство, култура, развлечения, образование, социален ангажимент
- посещения на групи в музея;
- ваканционни игри и образователни занимания;
- гостуващи изложби на музея в други градове на България

През 2023 г. към фото архива на музея са добавени над 730 изображения, в обем над 3 GB. Заснемането се осъществява от специалистите на музея, отговарящи за организацията, реализацията и провеждането на съответното събитие. Информацията се съхранява на хард диск на компютър и един външен твърд диска (резервно копие).

Благовеста Кирова

17.3. Видеоархив

В изпълнение на реализацията на проект към Национален фонд „Култура“ „Видеовизитка на НМ "Земята и хората" от месец октомври 2022 започна заснемане на основни събития в Музея. Натрупаният видео материал е с общ обем 430 минути. Заснетите материали ще могат да се използват и за в бъдеще – като визуален дигитален видеоархив на дейността на НМ „Земята и хората“, за рекламни и представителни цели.

Създадени са и са и 15 тематични клипа, представящи основни дейности в Музея – научна дейност, концерти, традиционните изложения на минерали, фосили скъпоценни камъни, подготовката и експонирането на временни изложби.

Дигитализиран е 177 минути архивен видеоматериал от VHS касети, документиращ първите години от съществуването на Музея.

Благовеста Кирова

17.4. Аудиодокументация и аудиоархив

През 2023 г. в архива на НМ „Земята и хората“ няма добавени аудиоматериали.

Благовеста Кирова

18. БИБЛИОТЕКА

През 2023 г. в библиотечния фонд постъпиха като дарения общо 127 броя специализирана литература. Особено богато бе дарението е от проф. Руслан Костов, съдържащо 117 броя научна литература по геология, минералогия, кристалография, екология, скъпоценни камъни и пр. Ценни книги получихме също от проф. Богдан Рангелов и Антон Иванов. Даренията бяха класифицирани и сигнирани по правилата за библиотечна дейност.

Продължи регистрирането на текущи периодични издания по абонамент: „Mineralogical Record“, „Геология и минерални ресурси“, „Минно дело и геология“ и „Будител“.

Библиотечната база данни се нанася в инвентарна книга и в ЕК (електронен каталог).

До момента тя включва: фонд книги – 6468 броя, фонд българска периодика – 1080 броя и фонд чуждестранна периодика – 3166 броя.

Валентина Тачева

19. ФИНАНСОВА И АДМИНИСТРАТИВНА ДЕЙНОСТ

19.1. Финансова

19.1.1. Източници на средства извън бюджетната субсидия

Средствата извън бюджетната субсидия в Национален музей „Земята и хората“ през 2023 г. са получени от два спечелени проекта по програма към Министерство на културата и дарение от „Асарел-Инвестмънт“ ЕАД на стойност 25 326,40 лв.

Средствата, получени от спечелените проекти, сключени договори с Министерство на културата и договор за дарение, са както следва:

Договор № РД11-06-1245/12.12.2023 г. за реализация на проект „разширяване на постоянна експозиция „Минерали на България“ с нова тема „Уникални минерални находки от България“ на Национален музей „Земята и хората“ в размер на 8 875,40 лв.

Договор № РД11-06-1242/12.12.2023 г. за реализация на проект „Закупуване на оборудване за фондохранилищата на Национален музей „Земята и хората“ в размер на 15 451 лв. Договор за дарение с „Асарел-Инвестмънт“ ЕАД №36-РД-18/19.05.2023 г. с воля на дарителя сумата да бъде използвана целево за дейността на Школата по геология и минералогия към Национален музей „Земята и хората“ в размер на 1 000 лв.

Венцислава Велчева

19.1.2. Финансов анализ на бюджетната 2023

Национален музей „Земята и хората“ е юридическо лице второстепенен разпоредител с бюджет към Министерство на културата.

Финансирането на Националния музей „Земята и хората“ като второстепенен разпоредител с бюджет се осъществява благодарение на: субсидия от бюджета на Министерство на културата и собствени приходи от продажба на билети и стопанска дейност, получени според условията на действащото законодателство. През 2023 г. Национален музей „Земята и хората“ реализира над 200 % съгласно утвърдения от Министерство на културата приход с писмо изх.№ 33-00-703/18.08.2023.

Министерство на културата с писмо изх.№92-00-523/23.10.2023 г. увеличи бюджета на НМЗХ в частта на §§ 01-00 Заплати и възнаграждения за персонал, нает по трудови правоотношения с 40 086 лв., §10-00 издръжка с размер на 26 724 лв. на основание чл.112 ал.1 от Закона за публичните финанси, във връзка с РМС №544 от. 10.08.2023 г. и на основание ПМС 197 от 19.10.2023 г. на Министерски съвет.

Директорът на НМЗХ, като администратор на бюджета, управлява самостоятелно публичните средства при спазване изискването за полагане на двоен подпис и контрол по законосъобразност, целесъобразност и добро финансово управление.

НМЗХ има финансова обособеност и завършено счетоводно отчитане – прилага двустранно счетоводно записване и изготвя самостоятелен годишен счетоводен баланс.

Финансовата дейност за 2023 г. се осъществява на база действащите разпоредби в Република България и вътрешно нормативни документи. За бюджетните сметки се прилага отчетност на касова основа в съответствие с Единната бюджетна класификация.

Финансово-правната форма, чрез която се регламентират приходите и разходите, управлението на финансите и имуществото, е държавният бюджет на Република България.

НМЗХ стриктно изпълнява утвърдения бюджет от Министъра на културата, спазва изискванията на първостепенния разпоредител и разпоредбите на българското законодателство. Ежедневно спазва вътрешните правила, процедури и заповеди по изпълнението на дейностите в музея. Осигурява ефективна система за планиране, управление и отчитане на резултатите и разходване на публичните средства.

Венцислава Велчева

19.1.3. Музейни приходи

През 2023 г. приходите на музея са от продажба на билети, сувенири, картички, рекламни материали, такси, услуги, културни мероприятия, ваканционни игри, приходи от наеми на движимо и недвижимо имущество и др. Собствените приходи на музея за 2023 г. са в размер на 204 826,00 лв. при уточнен план от Министерство на културата 90 000,00 лв.

№ по ред	Източници на приходи	1-во трим. (лв.)	2-ро трим. (лв.)	3-то трим. (лв.)	4-то трим. (лв.)	Годишно (лв.)
1	Билети	19 487.00	25 880.00	22 844.00	20 719.00	88 930.00
2	Беседи	425.00	660.00	340.00	500.00	1 925.00
3	Рекламни материали /продажби от щанд/	1 255.50	853.50	1 153.00	1 217.00	4 479.00
4	Услуги и такси	600,00	1 100.00	1 150.00	1 510.00	4 360,00
5	Други приходи /летни ваканционни игри/	0.00	1 320.00	260.00	0.00	1 580.00
6	Наеми	16 442.00	21 668.24	7 159.66	57 282.10	102 552.00
7	Приходи от дарения	0.00	1 000.00	0.00	0.00	1 000.00
	Общо:	38 209.50	52 481.74	32 906.66	81 228.10	204 826.00

Венцислава Велчева

19.1.4. Музейни разходи по бюджетни параграфи

Параграфи	Наименование на параграфи	Сума (лв.)
01 - 01	заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови правоотношения	572 839.00
02 - 02	за персонала по извънтрудови правоотношения	40 701.00
02 - 05	изплатени суми от СБКО на персонала, с характер на възнаграждение	8 431.00
02 - 08	обезщетения за персонала, с характер на възнаграждение	37 064.00
02 - 09	други плащания и възнаграждения	3 593.00
05 - 51	осигурителни вноски от работодатели за ДОО	69 922.00
05 - 60	здравно-осигурителни вноски от работодатели	27 919.00
05 - 80	вноски за ДЗПО от работодатели	11 193.00
10 - 12	Медикаменти	151.00
10 - 13	Постелен инвентар и облекло	17 290.00
10 - 15	Материали	44 300.00
10 - 16	вода, горива и енергия	119 957.00
10 - 20	разходи за външни услуги	182 602.00
10 - 51	командировки в страната	2 603.00
10 - 62	разходи за застраховки	901.00
19 - 01	Платени държавни данъци, такси, наказателни лихви и административни санкции	13.00
19 - 81	Платени общински данъци, такси, наказателни лихви и административни санкции	2 554.00
46 - 00	Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности	270.00
52 - 03	Придобиване на друго оборудване, машини и съоръжения	2 484.00
52 - 05	Придобиване на стопански инвентар	1 513.00
	ОБЩО:	1 146 300.00

Венцислава Велчева

19.1.5. Инвентаризация на материалните активи

Със заповед № 697-РД-19/20.12.2023 г. бе назначена комисия за започване на годишна инвентаризация в Национален музей „Земята и хората“ на дълготрайните материални и нематериални активи (сгради; компютри и хардуерно оборудване, машини, съоръжения, оборудване и транспортни средства). Инвентаризацията започна на 29.12.2023 г. и приключи на 29.12.2023 г. Нямахме установени липси или излишъци. След 31.12.2023 г. се чака комисията да даде протокол, с който да определи дали има активи за брак или активи за преоценка и обезценка.

След извършените инвентаризация стойността на активите към 31.12.2023 г. е следната:

Административни сгради – 501 304.17 лв.

компютри и хардуерно оборудване – 15 313.62 лв.

машини, съоръжения и оборудване – 208 083.83 лв.

Леки автомобили – 16 150.00 лв.

Стопански инвентар – 61 630.86 лв.

Активи с историческа и художествена стойност – 3 288 668.50 лв.

Книги в библиотека – 2 243,00 лв.

Активи в употреба, изписани като разход – 90 739.10 лв.

Съгласно ДДС 05/30.09.2016 г. през 2023 г. се начисляваха всеки месец амортизации на дълготрайни материални активи от бюджетни организации, съгласно амортизационната политика на Министерство на културата и Национален музей „Земята и хората“. Назначена е работна група, която определя срока на годност и остатъчната стойност на новопридобитите активи по групи.

Венцислава Велчева

19.2. Административна и организационна дейност

19.2.1. Деловодство

В НМ „Земята и хората“ е изградена строга система за организация на дейността на музея, която се следи и контролира от директора.

Входящата и изходяща кореспонденция се описва в Дневник за „Единна деловодна система за документи“ – за 2023 г. номерата са от № 01-РД-29 до № 425-РД-29.

Заповедите се описват в отделна книга за заповеди – за 2023 г. от № 01-РД-19 до № 297-РД-19, в същата книга са описани и договорите с физически и юридически лица за 2023 г. от № 01-РД-18 до № 81-РД-18.

Деловодните документи в края на всяка година се описват и съхраняват в архивни кутии, подредени по години в стая № 304 – Личен състав.

Василка Благойчева

19.2.2. Комплектуване на вътрешната нормативна база

През 2023 г. бяха утвърдени нови или актуализирани 4 броя правилници:

- 1 бр. актуализиран Правилник за работа на фондовата комисия;
- 1 бр. нов Правилник за поддържане на реда в Детския музеен кът в НМЗХ;
- 1 бр. нов Правилник за вътрешни правила за поддържане реда по време на провеждане на събития;
- 1 бр. нов Правилник за вътрешни правила за подаване на сигнали и за последващи действия по тях в НМЗХ по Закона за ЗЛПСПОИН.

Василка Благойчева

19.2.3. Дирекционен съвет

Дирекционният съвет е съвещателен орган за координиране на управлението на дейността на музея, подпомага директора в неговите административни и организационни функции. През 2023 г. са проведени 34 заседания.

Илиана Апостолова

19.2.4. Съвет на музейните специалисти

Съветът на музейните специалисти е съвещателен орган, който обсъжда и дава становища по основни проблеми, свързани с дейността на музея. През 2023 г. са проведени 4 заседания.

Илиана Апостолова

19.2.5. Курсове за повишаване на квалификацията на персонала

- Семинар: Годишно счетоводно приключване. Спазване на правилата на финансово отчитане от БО. Предпоставка за достоверно представяне на ГФО за 2023 г., участвал: главен счетоводител;

- Обучения за нови моменти в актуализираната версия на софтуера за продажби на щанда на НМЗХ (януари – февруари 2023); участвал: оперативен счетоводител;

- Обучение онлайн за работа с безплатен софтуер за видеомонтаж ShotCut; участвал: оперативен счетоводител;

- Безплатно онлайн обучение на Български законник - "Електронна трудова книжка – новият електронен регистър на заетостта и единният електронен трудов запис" октомври 2023; участвал: оперативен счетоводител

Василка Благойчева

19.2.5. Експлоатация, поддръжка и текущи ремонти

Техническите инсталации, които имат отношение към безопасността и обществените функции на сградата, се поддържат с външни договори за абонаментна поддръжка. През 2023 г. на такава поддръжка продължават да бъдат следните 5 инсталации – пожароизвестителна, сигнално-охранителна, вътрешна телефонна инсталация, повдигателна платформа за хора в неравностойно положение и товарен асансьор.

Другите технически инсталации, както и останалата материална база, сградата, машините и съоръженията се обновяваха, експлоатираха, поддържаха и ремонтираха със силите на техническите сътрудници на музея. За тази цел бяха извършени следните по-важни дейности: изкърпване и боядисване на части от фондовете на музея – запад и изток; подмяна на осветителни тела с нови (16 броя) LED енергоспестяващи тела; боядисване и освежаване на дървени скари и орнаменти в експозиционната зала на музея; частично обновяване на лаковото покритие на интериора в експозиционната зала; поддръжка на пространството около сградата на музея и др.

Гено Цонков

19.2.6. Радиационен мониторинг и защита

Като част от мерките за осигуряване на здравословни условия на труд на служителите в музея, а също да се гарантира безопасността на посетителите, се осъществяват мерки за радиационен контрол. Тези мерки налагат непрекъснат мониторинг на *γ-фона*. Прилага се и по отношение на новопостъпилите в музея минерални образци с цел избягване на радиоактивните. Измерванията се извършват с регистрационно-измервателен уред за радиоактивност СРП-6801.

Светла Старирадева

19.2.7. Договори за съвместна дейност и партньорство

1. № 24-РД-18 от 20.07.2021 г. с Минералогически музей на РАН „А.Е.Ферсман“, Москва, Русия - за срок от пет години от 20.07.2021 г. до 19.07.2026 г.;
2. № 37А-РД-18 от 30.09.2021 г. с Музея по минералогия и петрология към Национален университет Каподистрия, Атина, Република Гърция - за срок от пет години, от 30.09.2021 г. до 20.09.2026 г.;
3. №10А-РД-18 от 04.03.2022 с Българско пещерно дружество - за срок от три години от 04.03.2022 г. до 04.03.2025 г.;
4. №03-РД-18 от 10.01.2023 с ИМК, БАН - за срок от пет години от 10.01.2023 г. до 10.01.2028 г.;
5. №09-РД-18 от 01.02.2023 с НБУ за срок от три години от 01.02.2023 г. до 01.02.2026 г.

Василка Благойчева

20. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЧИ ЗА 2024 г.

Финализиране на работата по два спечелени през 2023 г. проекта;

Изпълнение на проекта за ремонт на покрива, ако е одобрен за финансиране (кандидатствахме в края на 2023, но още няма резултати);

Разработка на нови идейни проекти за участие в различни конкурсни сесии за финансиране;

Фактическо изпълнение на ремонт на счупената скулптура през музея;

Фактическа подмяна на вратата на централния вход;

Активна работа по привличане на нови публики чрез организиране на интересни временни изложби;

Разнообразяване на образователната дейност с нови дейности;

Ускоряване на паспортизацията и дигитализацията на ДКЦ от основен фонд;

Научна обработка на фондовия материал с цел участие в научни форуми;

Продължаване на изготвянето на художествени студийни снимки на избрани образци от фондовете на музея;

Попълване на екипа с нови уредници с подходяща квалификация;

Успешно изпълнение на бюджета и запазване/увеличаване на приходите на музея и на служителите.

Отчетът е изготвен на база индивидуални отчети на служителите и обобщени резултати на отделите. Приет е на Дирекционен съвет с протокол №5 от 05.02.2024 г.

Директор: Светлана Енчева

ПРИЛОЖЕНИЯ

I. Подбрано от книгата за впечатления

14.05.2023г.
Место което стига ръка
от Величката и Македония
& Природа!
Образователен център за малки
и по-големи деца, които винаги
има какво да научат!
Благодаря, че добавяте
възможност на семейството
за общуване с реално по-
близките наши за тяхното
духовно израстване!
Иванка-Владимир Георгиев
Димитър Георгиев
Владимир Георгиев

Ма поразена съм как в България любят музеев!
Шикарни музеи, които изберат так турция, так и
успешни, работещи в област Македонија!
Wonderful museum!
11 Октомври 2023
Лена, Ана, Ана Георгиев и Росица, Камелия.
20.04.2023г.
Очень понравился геологический музей, впечатле-
ющая экспозиция, подходящее просторное
здание, уникальные образцы. Особенно
ценность представляют минералогические образцы
кристаллов! Музей замечательный!
Соловьев Александр, жена
и Семья.

Музеят е страхотен!
Пламен, Велика и Диана
26.08.23
Beautiful collection and incredible architecture +
displays. Greetings from Los Angeles, USA
- Mica, August 27, 2023
КРАСИВА, ИНТЕРЕСНА И
ПОЗНАВАТЕЛНА ЕКСПОЗИЦИЯ!
БОГАТСТВО!
Костадин-Бог, Мия, Раја - 11г., Паси-с
28.08, 2023г.

Рита Правчанска

II. Културен календар на НМ „Земята и хората“ през 2023 г.

№	Събитие	Период
1	Гостуваща изложба в Етнографски музей „Дунавски риболов и лодкостроене“	януари-декември
2	Гостуваща изложба в РИМ Ивайловград	януари-декември
3	Гостуваща изложба в Археологически музей-Хисаря „Съкровищата на Земята“	Януари
4	Гостуваща изложба „Гигантски кристали“ в „Минстрой“	Януари-декември
5	Гостуваща изложба „Поезията на камъка“ в ОИМ „Брезник“	Декември
6	„Братя Шкорпил“- постерна изложба	Януари-декември
7	„Георги Златарски“ - постерна изложба	Януари-декември
8	„Георги Бончев“ - постерна изложба	Януари-декември
9	„Георги Златарски“ - постерна изложба	Януари-декември
10	Колекция „Ахати от България“ - изложба	Януари-декември
11	Изложба „Археоминералогия“	1 януари до 7 април
12	Гостуваща изложба „Злати Златев – 40 години посветени на събирането на български минерали“	1 януари до 7 април
13	Временна изложба „Метеорити“	1 януари до 7 април
14	Временна изложба, посветена на Международната година на минералогията – „Умни минерали за умни телефони“	Януари-декември
15	Изложба „ЗЕМЯТА, ХОРАТА, ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА“ -през фотообектива на ученици от специалност „Фотография“ на НПППФ, посветена на 100 годишнината на НПППФ. По ПРОЕКТ „ОБРАЗОВАНИЕТО - ФУНДАМЕНТ ЗА ФОРМИРАНЕ НА ЛИЧНОСТТА“ на МКБПМН, СО-РАЙОН „ТРИАДИЦА“	1-31 януари
16	Концерт на Симфониета Видин	27 януари
17	МОДЕН САЛОН – АБИТУРИЕНТИ – 2023	1-5 февруари
18	Концерт на Смесен хор на БНР	9 февруари
19	Концерт на класа на Свилен Матеев	12 февруари
20	Ден за отдаване на почит, към Константин Кирил-Философ. Тържествено честване на Успението на св. Константин Кирил – Философ, съвместно с КМНЦ-БАН.	14 февруари
21	Представяне на сборник в чест на проф. Светлина Николова – „И на жената бяха дадени крила“ от поредицата „PalaeoBulgaria“-КМНЦ-БАН	14 февруари
22	Космическата школа на Space Academy	25 февруари
23	Космическата школа на Space Academy	4 март
24	Космическата школа на Space Academy	11 март
25	Космическата школа на Space Academy	18 март
26	Заснемане на документален филм/дипломна работа на Борислава Кирчева (НБУ) – „Паметта на водата“	20 март
27	Честване на Ден на европейския геодезист и геоинформатик, съвместно със Съюз на геодезистите и земеустроителите в България	21 март
28	Постерна изложба за Световен ден на водата	22 март-21април
29	Космическата школа на Space Academy	25 март
30	Благотворителен концерт на Musica Pulcra „Музика дивна, неизвестна“	25 март
31	Конференция/концерт по проект на ЧОУ „Д-р П. Берон“	31 март
32	Концерт на музикална къща „Престо“-Роберто Илиев	31 март
33	Космическата школа на Space Academy	1 април
34	Седмица на медицинските, научнопопулярни филми. Прожекция на филма DOLOR– БОЛКА – 1 април	1 април

35	Седмица на медицинските, научнопопулярни филми. Прожекция на филма „БОЛЕСТТА НА ЦАРЕТЕ“	2 април
36	Седмица на медицинските, научнопопулярни филми. Прожекция на филма „БЯЛАТА ЛЯСТОВИЦА“	2 април
37	Седмица на медицинските, научнопопулярни филми. Прожекция на филма “ДА ПРОМЕНИШ ПРЕДНАЧЕРТАНОТО“	3 април
38	Седмица на медицинските, научнопопулярни филми. Прожекция на филма “ЗАБРАВА“	3 април
39	Седмица на медицинските, научнопопулярни филми. Прожекция на филма „ТИХИЯТ КРАДЕЦ“	4 април
40	Седмица на медицинските, научнопопулярни филми. Прожекция на филма “ЦЕНАТА НА ДЪЛГОЛЕТИЕТО“	4 април
41	Седмица на медицинските, научнопопулярни филми. Прожекция на филма “ПРОПЕДЕВТИКАТА НА МИТОВ“	5 април
42	Великденско изложение на минерали, фосили и скъпоценни камъни	7-9 април
43	Конкурс за най-добър минерален образец, изделие от минерали	7-9 април
44	Работилница за изработване на Великденски картички	8 и 9 април
45	Изложба „Кехлибарът – изящната капсула на времето“	7 април – 31 декември
46	Изложба „Каменната история на древни морета и гори“	7 април – 31 декември
47	Пролетни ваканционни игри	11-13 април
48	Концерт на Симфониета Видин	21 април
49	Концерт на Симфониета София	22 април
50	Постерна изложба за ДЕН НА ЗЕМЯТА - 22 АПРИЛ	22 април
51	Международен ден на майката Земя - презентация проследяваща историята на честването на Денят на Земята, темите за последните 7 години и инициативите на Национален музей „Земята и хората“ по повод на отбелязването на това събитие: https://www.facebook.com/earthandman/videos/608499061318652	22 април
52	XXXI Международен конкурс за инструменталисти и композитори „Музиката и Земята“	22-26 април
53	Концерт на Фумие Фукуи	23 април
54	Концерт на Таро Фунаяма	24 април
55	Концерт на журито на XXXI Международен конкурс за инструменталисти и композитори „Музиката и Земята“	25 април
56	Концерт на лауреатите на XXXI Международен конкурс за инструменталисти и композитори „Музиката и Земята“	26 април
57	Космическата школа на Space Academy	29 април
58	Участие на НМЗХ в Софийски фестивал на науката	11 май
59	Европейска нощ на музеите	13 май
60	Органов концерт на Росен Драганов и приятели	13 май
61	Космическата школа на Space Academy	13 май
62	Представяне на книга „По тънката повърхност на леда“ на Златимир Коларов	18 май
63	Концерт на Симфониета Видин	20 май
64	Космическата школа на Space Academy	20 май
65	Събитие на Образователна платформа за стимулиране на осмислящото четене сред децата „Книговище“	26 май
66	Концерт от Международен фестивал Софийски музикални седмици. „Краят на есента“ – Апостол Миленков и Ружа Семова	27 май
67	Изложение “Училищна STEM среда” – Сдружение „Професионален форум за образованието“	30 май
68	Ден на детето – концерт	1 юни

69	Изложба детски рисунки/илюстрации на български народни приказки и пословици	1 юни
70	Концерт на НЧ „Г. С. Раковски“	2 юни
71	Концерт от Международен фестивал Софийски музикални седмици. Концерт на Софийски камерен хор „Васил Арнаудов“ с диригент - Теодора Павлович	3 юни
72	Постерна изложба 5 юни- Световен ден на околната среда в НМ „Земята и хората“	5 юни
73	Концерт на НЧ „Н. И. Денкоглу“	10 юни
74	Връчване на свидетелства на ученици от 19 СУ „Елин Пелин“	14 юни
75	Връчване на свидетелства на ученици от 139 ОУ „Захарий Круша“	15 юни
76	Международен фестивал Софийски музикални седмици. Представяне на книгата „Органите в България“ от Христо Бъжев	17 юни
77	Концерт на проф. Нева Кръстева и ученици	17 юни
78	Концерт от Международен фестивал Софийски музикални седмици. “Полифония за 4 струни” – Рецитал на Ива Хьолцл-Николова и Волфганг Хьолцл	17 юни
79	Концерт на проф. Жени Захаријева и лауреати на Музикален фестивал „Музиката и Земята“	18 юни
80	Концерт на Свилен Матеев и ученици	18 юни
81	Ден на Дарителя	19 юни
82	Откриване на временна изложба „Нови постъпления 2023”	19 юни
83	Летни ваканционни игри	26, 28, 29 и 30 юни
84	Участие на специалисти на НМЗХ във фестивал „Ало, Космос! Говори България!“, в “София Тех Парк”, организиран от Атлантически клуб - България	29 юни
85	Концерт на Музикална къща „Престо“	3 юли
86	Ден на Милосърдието – 78 години от атомната бомбардировка в гр. Хирошима.	6 август
87	Концерт „В памет на Хирошима“ от XIX Фестивал „Изкуствата за Земята“ – Юске Хосака и Велина Петкова	6 август
88	Майсторски клас от лятна академия Русалка	22 август
89	Майсторски клас от лятна академия Русалка	23 август
90	Информационен ден за кандидати по регулярната конкурсна програма на НФ „Култура“	24 август
91	Концерт на лятна академия „Русалка“	27 август
92	Концерт на музикална къща „Престо“	5 септември
93	Концерт на Симфониета Видин	7 септември
94	Концерт на музикална къща „Престо“	11 септември
95	Европейски дни на наследството	16-17 септември
96	Концерт – Момчил Георгиев	16 септември
97	Концерт на Мила Наумова и Янко Маринов	17 септември
98	Концерт духов квинтет „Пилекадоне“	19 септември
99	Образователни игри за 191 ОУ "Отец Паисий" с. Железница	27 септември
100	Конференция „100 г. от рождението на Йорданка Минчева – Стефанова“	28 септември
101	Фондация "Изкуство - дела и документи" с образователната програма "Гледане с разбиране" - лекция-разходка на Десислава Димова	1 октомври
102	XXXI международно изложение на минерали, фосили и скъпоценни камъни	6-8 октомври
103	Конкурс за най-добър минерален образец, изделие от минерали	6-8 октомври
104	Презентации за деца „Треска за злато“	7-8 октомври
105	Семинар на Българска Асоциация на музикалните продуценти (Бамп) – „Музикален експорт	17 октомври

106	Кръгла маса на НФК „Закон за изменение и допълнение на Закон за закрила и развитие на културата“	18 октомври
107	Концерт на Юске Хосака	18 октомври
108	3-та Балканска конференция по спелеология	19-21 октомври
109	Концерт на Симфониета Видин	20 октомври
110	XIX Фестивал „Изкуствата за Земята“	23 октомври
111	XVII Международен конкурс за пианисти „Албер Русел“	24-26 октомври
112	Концерт на Музикална къща „Престо“	26 ноември
113	Концерт на лауреатите от конкурс „Музиката и Земята“	30 ноември
114	Честване - „115 години от рождението на акад. Ростислав Каишев“	1 ноември
115	Временна изложба с дарения от акад. Ростислав Каишев	1 ноември – 31 декември
116	Прожекция на филм „Българската следа в науката за растежа на кристалите“	1 ноември
117	Образователни игри за 120 ОУ "Г. С. Раковски"	3 ноември
118	Национален конкурс за рисунка и превод „Български светии, царе, герои“ - Фондация „Детето и фолклора“, по програма на СО „София – град на младите и активните“	8 ноември
119	Изложба от Национален конкурс за рисунка и превод „Български светии, царе, герои“ - Фондация „Детето и фолклора“	8 ноември
120	Концерт Фондация „Детето и фолклора“, по програма на СО „София – град на младите и активните“	8 ноември
121	Концерт на Музикална къща „Престо“	11 ноември
122	Концерт на Бл. Ангелова /орган/ и М. Гонев /пиано/	21 ноември
123	Представление на Театър „Вятър“ – „Замъкът. Видения по Франц Кафка“	25 ноември
124	Представление на Театър „Вятър“ – „Замъкът. Видения по Франц Кафка“	26 ноември
125	Коледно изложение на минерали, фосили и скъпоценни камъни	8-10 декември
126	Работилница за изработване на Коледни картички	9-10 декември
127	Изложение “Училищна STEM среда” – Сдружение „Професионален форум за образованието“	13 декември
128	Националната научна конференция „Геонауки 2023“ – постерна сесия	15 декември
129	Коледен концерт на Сдружението на туристическите хорове в България	16 декември
130	Годишна изложба/конкурс/награждаване на детски рисунки Ателие „Приказен свят“	17 декември
131	Концерт на музикална школа от НЧ "Иван Николаевич Денкоглу - 1867 г."	20 декември
132	Коледен Концерт на Вокален Ансамбъл „Протагонист“	21 декември

д-р Радка Златева

III. Материали, свързани с дейността на музея

В НМ „Земята и хората“

„УМНИ МИНЕРАЛИ ЗА УМНИ ТЕЛЕФОНИ“

Минерална суровина, химичен елемент и приложение в смартфона

В края на 2022 г. в Националния музей „Земята и хората“ бе открита изложба на тема „Умни минерали за умни телефони“. Целта е да покаже от какви минерални суровини се изготвят компонентите на смартфоните.

Съвременните телефони са произведени от множество части, получени след извличане и преработка на различни минерални суровини. Използваме като илюстрация смартфона, който е икона на нашето време, но същите принципи важат за всички други произведения (таблети, лаптопи, компютри и т.н.).

Експонирани са 80 рудни образеца от известни чуждестранни и български находища, аранжирани според изчерпаемостта на минералните ресурси в следващите 25, 50 и 100 години.

Показани са и най-високотехнологичните и важни части на смартфона - микрочипове (изградени от силиций и покрити с нано слоеве от тантал, никел, антимон, волфрам и др.), електронни компоненти от мед с тънки покрития от злато (предпазващи ги от корозия), Li-йонна батерия (изградена освен от литий и от графитени слоеве), удароустойчив корпус (с магнезий), многослоен дисплей с нано слой от индиево-калаен оксид (който предава сигнала от допира към микропроцесора на телефона) и редкоземни елементи (важни за милионите цветове в екрана), микрофон с волфрам, удароустойчив екран, благодарение на калий в структурата му.

В различни части влизат над 70 химични елемента с разнообразни свойства, главно метали.

Макар и да се използват само милиграми от даден метал в 1 брой, за производството на милионите телефони, които се продават всяка година, са необходими огромни количества метали. Например, при няколко милиграма злато в един смартфон, общото количество злато, необходимо за телефоните на софиянци само за този век, е повече от златото, използвано за двете позлатявания на куполите на храм-паметника „Александър Невски“ в центъра на София.

Последни проучвания показват, че в световен мащаб по-малко от 20 % от отпадъците от електронни устройства се събират и рециклират.

„Тон изхвърлени мобилни телефони е по-богат на злато от тон златна руда“, казва д-р Рюдигер Куер, директор на програмата на ООН за устойчиви цикли (SCYCLE).

Основни послания в изложбата са значението на световния добив на полезни изкопаеми, из-

В НМ „Земята и хората“

НАД 500 СА ЗАВЪРШИЛИТЕ ШКОЛАТА ПО ГЕОЛОГИЯ И МИНЕРАЛОГИЯ ДЕЦА И МЛАДЕЖИ

Почти от самото му откриване към Националния музей „Земята и хората“ функционира кръжок за младежи с интерес към минералогията, кристалографията и геологията. Първите занимания започват през есента на 1988 г. с ученици от IV до XI клас и със студенти от различни специалности. Част от заниманията са свързани с натрупването на практически опит - под формата на експедиции за събиране на минерали. От 1991 г. кръжокът вече е двугодишен. Изучават се описателна минералогия и геометрична кристалография. През 2002 г. геометричната кристалография е заменена с обща геология, а кръжокът участва в проект по Европейската програма „Младеж“, заедно с 10 ученици от Сарагоса, Испания.

През 2010 г. той е преобразуван в Школа по геология и минералогия, а заниманията се провеждат в създадения за целта през 2006 година Кабинет по геология. Освен с образователна колекция от минерали, скали и вкаменелости кабинетът разполага с поляризационен микроскоп, биноклярна лупа, везни, лабораторна стъклария и реактиви за опити, геоложки карти, структурни модели, кристалографски форми, мултимедия, филмотека, специално създадени образователни игри и други пособия. Темите се представят под формата на презентации, подготвени от уредниците в музея.

В сегашния си вид Школата последователно редува едногодишен курс по обща и историческа геология с едногодишен курс по основи на минералогията. Учебното съдържание за всяка от двете години е разпределено в 25 теми. Изучават се над 100 минерални вида, десетки видове скали, както и основни групи фосили. Заниманията протичат в рамките на стандартната учебна година - от ок-

Занимания в кабинета по геология, 2011 г.

томври до юни. Провеждат се в събота, имат продължителност 2 учебни часа и завършват с геоложка екскурзия за търсене и събиране на минерални образци. Редовните участници получават сертификат, който отразява придобитата от тях добра природонаучна грамотност.

Полученото неотдавна парично дарение от „Асарел Инвестмънт ЕАД“ позволи на Школата да продължи да работи в отворен формат, без такси. Тя е подходяща за всички възрасти над IV клас. Всяка година в нея се записват около 40 човека. Начинът на преподаване обаче и ограниченият брой места в Геоложкия кабинет не предполагат прекалено активна кампания за набиране на участници. Въпреки това завършилиите Школата от създаването - досега вече са над 500.

През 2022/2023 учебна година младите хора изучаваха геология, а в началото на октомври т. г. курсът ще започне с основи на минералогията.

**Ивайло ДАНОВ,
Десислава ДЕЛИБАЛТОВА**

ДЕН НА ДАРИТЕЛЯ В НАЦИОНАЛЕН МУЗЕЙ „ЗЕМЯТА И ХОРАТА“

Плакатът на събитието с ахат с клиноптилолит от Ауста, Момчилград, дарение от Пьотр Шпаковски и част от дарителите

На 19 юни преди 36 години Националният музей „Земята и хората“ отваря врати за посетители. Това е денят, в който ежегодно отбелязваме Деня на Дарителя и връчваме свидетелства за дарение – малък жест към хората, подкрепящи музея.

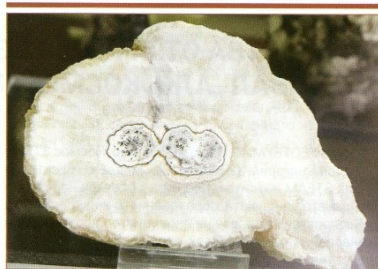
Рождените дни винаги са свързани с равностметка. Ето и нашата – 1095 дарителя на минерални образци, като за последната година техният брой е 58. Броят на новите минерални видове, които музеят добави в дългия си списък, е шест. Някои от тях са купени специално за музея, други – установени от нас в дарени образци и трети – изследвани от нас в образци от собствен сбор.

Във временна експозиция „Нови постъпления“ от последната една година са експонирани най-интересните образци. Сред тях са:

- друза от игловиден (полисинтетни срастъци) халкопирит от нах. „Дружба“ в гр. Лъки – дарение от проф. Ангел Кунов

Монокристал султанит (диаспор) с високо ювелирно качество от Турция, дарение от Орлин Митев (вляво) и псевдокубичен кристал калцит от нах. „Баженовское“, Урал

Уникален образец от сталактит с център от сулфиди от Тунис, дарение от доц. Славчо Мънков

Рубин в мрамор от с. Мишевско, Джебел, дарение от Димитър Горанко

МИННО ДЕЛО И ГЕОЛОГИЯ 7-8/2023

33

НОВИНИ

Някои от новите минерали се виждат единствено под лупа – люнебургит, нах. „Бела стена“, Сърбия, собствен сбор НМЗХ

- планерит от нах. „Чала“ – един от новите минерални видове за музея, дарение от Георги Георгиев

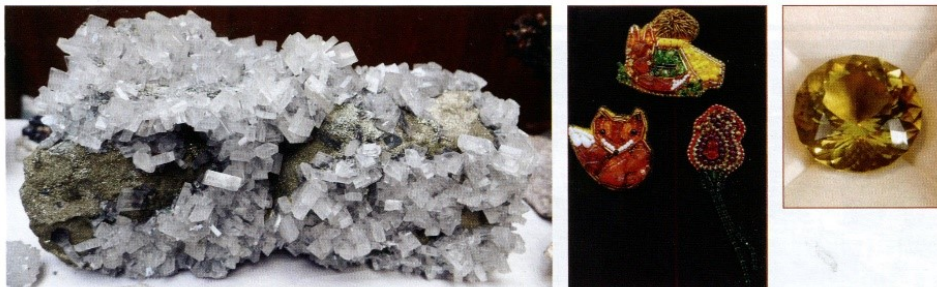
- редките минерали: халотрихит и цинкокопиапит от нах. „Маджарово“, дарени от Ивайло Добрев и Румяна Величкова
- ценно дарение от Николай Господинов на нови за България арсен и антимон съдържащи минерални видове и разновидности от рудопровявление „Марешница“
- рубин в мрамор от с. Мишевско, дарен от Димитър Петров и Димитър Горанко
- розов шпинел от Пирин, дарен от Венцислав Янев
- арсенохучекорнит от Камсдорф, Германия и гудмундит от Уранова мина № 19, Р Чехия, дарени от Гергана и Иван Митеви

Списъкът с даренията е много дълъг. Находищата са от цял свят: Норвегия, Германия, Индонезия, Чехия, Турция, Албания, САЩ, Боливия, Сърбия, Чили, Русия, Косово, Мароко, Бразилия, Аржентина, Китай, Тунис.

Благодарим на „Асарел Инвестмънт“ ЕАД за паричното дарение за Школата по минералогия и геология.

Светла Старирадева, главен уредник в НМЗХ

XXXI СОФИЙСКО ИЗЛОЖЕНИЕ НА МИНЕРАЛИ, СКЪПОЦЕННИ КАМЪНИ И ФОСИЛИ

На проведените конкурси за: най-добър минерален образец от България бе отличен ДРУЗА С БАРИТ И ПИРИТ ОТ НАХОДИЩЕ „АНДРОУ“ на Георги Бозуков; най-добро художествено изделие от минерал - КОМПЛЕКТ „МАЛКИЯТ ПРИНЦ“ на Елизабет Малешкова; най-добър фасетиран скъпоценен камък - ЦИТРИН, ПОРТУГАЛСКА ФАСЕТА на Ангел Динчев

От 6 до 8 октомври в Националния музей „Земята и хората“ се проведе XXXI Софийско изложение на минерали, скъпоценни камъни и фосили. Броят на изложителите беше 60 - фирми и колекционери, творци със свои авторски изделия с минерали, природни картини, сувенири. Можеха да се видят минерали от български находища, редки и екзотични образци с изключителна класа от цял свят, от световно известни находища в: Южна Африка, Мозамбик, Заир, Намибия, Етиопия, Мадагаскар, Танзания, Мароко, Индия, Пакистан, Русия, Боливия, Конго, Бразилия, Мексико, САЩ, Австралия, Англия, Индонезия, Доминиканската република.

Музеят организира за децата традиционната за октомврийското изложение „Треска за злато“ и

150 деца опитаха да намерят златна частица в речния пясък.

На 7 октомври ни гостуваше „Дънди Прешъс Металс“. Децата можеха виртуално да посетят подземния рудник „Челопеч“ и да си направят снимка за спомен на фона на рудничния комплекс. Представители на минната компания разказаха за работата на геолозите. Представиха две демонстрации: изригващ вулкан и процесите на проучване на находище, добив на руда от него и рекултивация след изземване на рудата. Всички деца получиха подаръци от „Дънди Прешъс Металс“.

Светла Старирадева –
главен уредник НМ „Земята и хората“

Демонстрация на изригващ вулкан

Гранат, циркон, рутил, монацит, илменит и разбира се, ако късметът ни е споходил - златни частици

МЕЖДУНАРОДЕН КОНКУРС ПО СЛУЧАЙ ДЕНЯ НА ЗЕМЯТА

За трийсет и първи път в Националния музей „Земята и хората“ се проведе Международният конкурс за инструменталисти и композитори „Музиката и Земята“, посветен на Международния ден на Майката-Земя - 22 април. Целта на конкурса е чрез изкуството да се формира нова ценностна система за хармония между природата и човека.

Основателят на Музея „Земята и хората“ - доц. Михаил Малеев, откри празника с вънвучащо слово - анализ на движението „Устойчиво развитие“.

Международното жури с артистичен директор проф. Жени Захариева присъди две големи награди от патрона на конкурса - министъра на околната среда и водите - на Мън Дзясин, пиано, от Китай и Grand Prix Junior от името на Дарина Малеева, лауреат на конкурса от 2006 г., на Богомила Кръстева - цигулка. На 26 април се състояха награждаването и гала концерта на лауреатите.

Програмата включваше концерти на лауреати

от предишните конкурси и членове на журито от България и Япония. Естетическата наслада и емоционалното съпреживяване, породени от представянето на тематично подбрани музикални произведения, имаха директно въздействие върху публиката с посланието за красотата и уязвимостта на нашата планета.

Форумът се организира от Фондация „Земята и хората“ и Националния музей „Земята и хората“ със съдействието на Министерството на околната среда и водите, Министерството на културата, Геотехмин ООД и с финансовата подкрепа на Столична община.

Милена ХРИСТОВА

Не делник

ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА ПОЧИВНИТЕ ДНИ

ДУМА

СВЕТЛАНА ЕНЧЕВА е директор на ИИМ „Земята и хората“ в София. Тя е автор на много книги и статии, свързани с геологията и минералните ресурси.

Светлана Енчева е директор на ИИМ „Земята и хората“ в София. Тя е автор на много книги и статии, свързани с геологията и минералните ресурси.

СВЕТЛАНА ЕНЧЕВА:

С гордост представяме богатствата на музея

Много е хубаво, че дарителите се увеличават, казва директорката на ИИМ „Земята и хората“

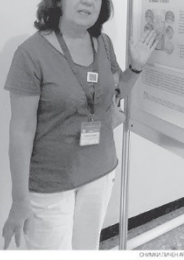
Ил. стр. 8

Не делник 8 С гордост представяме...

Олга стр. 7

Нова инициатива на ИИМ „Земята и хората“ е изложбата „Геологията и минералните ресурси“ в Музея „Земята и хората“ в София. Изложбата е организирана от директорката на музея, Светлана Енчева, и е посветена на 100-годишния юбилей на ИИМ „Земята и хората“.

Изложбата е организирана от директорката на музея, Светлана Енчева, и е посветена на 100-годишния юбилей на ИИМ „Земята и хората“.

Олга стр. 7

Изложбата е организирана от директорката на музея, Светлана Енчева, и е посветена на 100-годишния юбилей на ИИМ „Земята и хората“.

Изложбата е организирана от директорката на музея, Светлана Енчева, и е посветена на 100-годишния юбилей на ИИМ „Земята и хората“.

Изложбата е организирана от директорката на музея, Светлана Енчева, и е посветена на 100-годишния юбилей на ИИМ „Земята и хората“.

Олга стр. 7

Съдържание

1. УВОД	3
2. ЗА МУЗЕЯ НАКРАТКО	5
2.1. Фондове и експозиции	5
2.2. Научни-изследвания и архив	5
2.3. Образователни прояви.....	5
2.5. Посещаемост.....	6
3. ФОНДОВА ДЕЙНОСТ	6
3.1. Раздел „Минерали на Земята“	6
3.2. Раздел „Минерални ресурси на Земята“	7
3.3. Раздел „Минерали на България“	7
3.4. Раздел „Минерални ресурси на България“	8
3.5. Раздел „Материали“.....	8
3.6. Колекция „Скъпоценни и декоративни камъни“	9
3.7. Научни колекции.....	9
3.8. Инвентаризация на фондовете на музея.....	10
3.9. Идентификационна и фондова комисии.....	10
3.10. Фотодокументация на културните ценности	10
3.11. Препарация и консервация на минерални образци	11
4. ОБОГАТЯВАНЕ НА ФОНДОВЕТЕ НА МУЗЕЯ.....	11
4.1. Собствени сборове.....	11
4.2. Обмен на минерали	13
4.3. Откупки на минерали	14
4.4. Дарения.....	14
5. ДИГИТАЛИЗАЦИЯ	15
5.1. Цифровизация на образците от фондовете	15
5.2. Постоянни експозиции.....	15
6. ЕКСПОЗИЦИОННА ДЕЙНОСТ.....	16
6.1. Постоянни експозиции.....	16
6.2. Временни експозиции	18
7. УЧЕБНО-ОБРАЗОВАТЕЛНА ДЕЙНОСТ	24
7.1. Образователни пространства.....	24
7.2. Образователни програми	26
7.3. Видеопроекции, компютърни презентации.....	29
7.4. Музейна игра.....	29
8. УЧЕБНИ КОЛЕКЦИИ.....	29
9. НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ	30
9.1. Специализирана научна тематика.	30

9.2. Лаборатории	30
9.3. Научни публикации	30
9.4. Научно-популярни публикации	31
9.5. Участие в научни форуми и конференции.....	31
10. УЧАСТИЕ В КОНКУРСИ, ПРОЕКТИ И ПРОГРАМИ.....	32
11. КУЛТУРНА ДЕЙНОСТ.....	34
11.1. Изложби	34
11.2. Концерти.....	34
11.3. Други изяви в музея.....	36
12. ПОДДРЪЖКА И ОБНОВЯВАНЕ НА КОМПЮТЪРНИТЕ КОНФИГУРАЦИИ ПРЕЗ 2023 г.	38
13. САЙТ И FACEBOOK СТРАНИЦА НА НМ „ЗЕМЯТА И ХОРАТА“	39
14. ТРАДИЦИОННИ ИЗЯВИ	40
14.1. Дни на минералите	40
14.2. Ден на водата – 22 март	41
14.3. Ден на планетата Земя – 22 април.....	41
14.4. XXXI международен конкурс „Музиката и Земята“ и Фестивал „Изкуствата за Земята“	42
14.5. Нощ на музеите	43
14.6. Световен ден на околната среда – 5 юни	43
14.7. Ден на Дарителя на музея – 19 юни.....	43
14.8. Ден на Милосърдието – 6 август.....	44
14.10. Постерна сесия на БГД и вечер на геолога.....	45
15. РЕКЛАМА И РАБОТА С МЕДИИТЕ	45
16. ПОСЕЩАЕМОСТ.....	45
17. АРХИВНА ДЕЙНОСТ	46
17.1. Научен архив	46
17.2. Фотоархив.....	46
17.3. Видеоархив	47
17.4. Аудиодокументация и аудиоархив	47
18. БИБЛИОТЕКА	47
19. ФИНАНСОВА И АДМИНИСТРАТИВНА ДЕЙНОСТ	48
19.1. Финансова.....	48
19.2. Административна и организационна дейност	50
20. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЧИ ЗА 2024 г.	52
ПРИЛОЖЕНИЯ	54
I. Подбрано от книгата за впечатления.....	54
II. Културен календар на НМ „Земята и хората“ през 2023 г.....	55
III. Материали, свързани с дейността на музея.....	59

